

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

FÖRÄLDRASKAP, VÅLD OCH STÖD

EN NATIONELL KARTLÄGGNING

Carolina Jernbro och Johanna Thulin

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset © 2023

Döbelsgatan 50
113 52 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
info@allmannabarnhuset.se
www.allmannabarnhuset.se

ISBN: 978-91-86759-55-1

Utgivningsdatum: Januari 2023

Utgivare: Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Författare: Carolina Jernbro och Johanna Thulin

Illustration & layout: Johan Andréasson, Hectornado AB

FÖRORD

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har fått i uppdrag av regeringen att genomföra två studier om våld mot barn riktade till föräldrar; en webbenkätstudie och en intervjustudie. Webbenkätstudien där knappt tusen föräldrar deltog syftade till att ta reda på föräldrars bruk av olika former av våld mot sina barn, attityder till våld i uppfostringssyfte, egen utsatthet för våld samt andra viktiga risk- och skyddsfaktorer för våld mot barn. Ett ytterligare syfte var att undersöka covid-19 pandemins påverkan på föräldraskapet samt följa upp tidigare föräldrastudier om våld i uppfostran. Intervjustudien där 14 föräldrar deltog syftade till att undersöka erfarenheter av stöd till våldsutsatta barn och deras familjer utifrån föräldrarnas perspektiv. Intervjustudien presenteras i en särskild rapport; När ett barn varit utsatt för våld – föräldrars berättelser om våldets konsekvenser och vägen till stödinsats. Båda studierna har genomförts i samarbete med forskare från Karlstads universitet och Linnéuniversitetet. Det är resultaten från webbenkätstudien som presenteras i denna rapport.

Resultatet visar glädjande nog att nästan alla föräldrar som deltagit i studien tar avstånd från alla former av fysiskt våld i uppfostran och relativt få har använt fysiskt våld. Det är dock ungefär var fjärde förälder som använt någon form av våld mot barnet det senaste året där det psykiska våldet är vanligast. Det behövs ett större fokus på att förebygga psykiskt våld då barn har rätt att skyddas mot alla former av våld.

Något som framkommer tydligt i rapporten är att föräldrarnas psykosociala situation har en stark koppling till våld mot barnet. Det handlar bland annat om föräldrar med alkoholmissbruk, ensamstående föräldrar, föräldrar med dålig ekonomi och föräldrar som själva är eller har varit utsatta för våld. Det blir därför viktigt att upptäcka dessa psykosociala riskfaktorer tidigt i barnets liv och se till att föräldrarna får rätt stöd och hjälp, något som kan göra att fler barn får en tryggare uppväxt fri från alla former av våld.

Cecilia Sjölander

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

INNEHÅLL

FÖRORD.....	3
TACK.....	6
SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING.....	9
BAKGRUND.....	9
Uppföljningar av våld över tid.....	9
Viktigaste fynden i senaste föräldrastudien om våld mot barn.....	10
Våld och barnmisshandel – definitioner och utgångspunkter.....	11
Riskfaktorer för våld mot barn.....	12
Föräldraskap och våld under covid-19 pandemin.....	12
Det förebyggande arbetet mot våld.....	13
Den aktuella kartläggningens betydelse.....	14
Studiens syfte och frågeställningar.....	15
METOD.....	16
Urval.....	16
Bortfall och bortfallsanalys.....	19
Webbenkätens innehåll och utskick.....	19
Analys.....	20
Etiska överväganden.....	20
Studiens tillförlitlighet.....	21

RESULTAT	22
Föräldrarnas hälsa	22
Covid-19 pandemins påverkan på föräldrarnas välbefinnande	23
Professionellt stöd och behandling för psykisk ohälsa det senaste året	24
Föräldrarnas alkoholbruk	24
Föräldrarnas utsatthet för våld i nära relationer och våld under barndomen	25
Våldsutsatthet och hälsa	28
Föräldrarnas attityder till våld i uppfostran	29
Fysiskt och psykiskt våld samt försummelse av barnet	29
Fysiskt våld	30
Psykiskt våld	31
Försummelse	32
Föräldrarnas attityder till och bruk av olika konsekvenser för barnet vid konflikter	33
Trötthet, stress och nedstämdhet vid konflikt med barnet	35
Föräldraskap och stöd	35
Stöd för att hantera svårigheter i föräldraskapet	37
Relationen till barnet under pandemin	38
DISKUSSION	39
Attitydförändringar och minskat fysiskt våld i uppfostran över tid	39
Psykiskt våld och emotionell försummelse är de vanligaste formerna av våld	39
Föräldrars psykosociala problematik påverkar föräldraskapet	40
Covid-19 pandemins påverkan på föräldraskapet	41
Föräldraskapsstöd och jämställdhet viktigt i det förebyggande arbetet	41
Behov av fortsatt forskning	42
REFERENSER	43
Bilaga 1 – Enkät till föräldrarna	46

TACK

Det är flera som bidragit till den här studien och rapporten på olika sätt. Vi vill särskilt tacka: Staffan Janson som bidragit med synpunkter på enkäten och dess innehåll utifrån sin långa och gedigna erfarenhet av de tidigare kartläggningarna om våld.

Madelene Larsson på Länsstyrelsen Örebro, Maria Andersson och Camilla Pettersson på Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd som främst bidragit med värdefulla synpunkter på enkätfrågorna.

Steven Lucas, Akademiska barnsjukhuset och Uppsala universitet, för förslag på enkätfrågor. Statisticon AB, särskilt Mats Nyfjäll och Hilja Brorsson, för fint samarbete under datainsamling. Alla kollegor på Stiftelsen Allmänna Barnhuset som på olika sätt varit involverade i processen och slutprodukten. Ett särskilt stort tack till Cecilia Sjölander, Åsa Landberg, Susanne Björk och Marianne Gabrielsson.

Alla föräldrar som tagit sig tid att svara på enkäten.

SAMMANFATTNING

Syftet med studien var att undersöka förekomst av olika former av våld mot barn inklusive partnervåld, attityder till våld i uppfostringssyfte, risk- och skyddsfaktorer för våld, covid-19 pandemins påverkan på föräldraskapet samt att följa upp tidigare föräldrastudier om våld i uppfostran. Ett ytterligare syfte var att undersöka behovet och erfarenheterna av föräldraskapsstöd.

Under hösten 2021 genomfördes en webbenkätundersökning riktad till vårdnadshavare till ett nationellt representativt urval av 4000 barn 1-12 år, stratifierat utifrån barnets kön och ålder. Det var 985 vårdnadshavare som svarade på enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens på 25 procent.

Här presenteras studiens huvudresultat i punktform:

Föräldrarnas hälsa

- Majoriteten av föräldrarna skattade sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra och majoriteten hade ett gott psykiskt välbefinnande. Kvinnor, ensamstående, föräldrar med låg utbildningsnivå samt föräldrar med dålig ekonomi mätte generellt sämre än övriga.
- Nästan en tredjedel av föräldrarna mätte sämre än vanligt på grund av covid-19 pandemin medan 10 procent uppgav att de mätte bättre under pandemin.
- Ungefär 12 procent av föräldrarna hade ett riskbruk av alkohol.

Föräldrarnas utsatthet för våld:

- Nästintill 16 procent av föräldrarna, 18 procent av kvinnorna och 13 procent av männen, hade varit utsatta för fysiskt och/eller psykiskt våld i nära relation. Ensamstående, föräldrar med gymnasieutbildning som högsta avslutade utbildning och föräldrar med dålig ekonomi rapporterade utsatthet i större utsträckning än övriga.
- Ungefär 9 procent, 12 procent av kvinnorna och nästan 5 procent av männen, rapporterade att de varit utsatta för psykiskt våld.
- Elva procent rapporterade utsatthet för fysiskt våld. Det var inga könsskillnader gällande förekomst av fysiskt våld, men betydligt fler kvinnor upplevde det fysiska våldet som allvarligt jämfört med männen.
- Drygt sex procent av föräldrarna uppgav att de varit utsatta för fysiskt våld eller andra övergrepp av en vuxen under barndomen.
- Både män och kvinnor som varit utsatta för våld i nära relation hade ett lägre välbefinnande. Kvinnor som varit utsatta för våld i nära relation rapporterade dessutom i större utsträckning ett sämre allmänt hälsotillstånd och ett riskbruk av alkohol än övriga kvinnor.

Föräldrarnas attityder till våld samt bruk av våld i uppfostran

- Föräldrars positiva attityder till fysiska bestraffningar av barn har minskat avsevärt över tid. I denna studie uppgav endast en förälder att det var okej att slå ett barn och två personer rapporterade att det var okej att hota att slå ett barn.

- Av föräldrarna rapporterade 4.5 procent att de hade använt fysiskt våld vid något tillfälle under det senaste året. Ytterligare 2.1 procent hade utsatt barnet för fysiskt våld tidigare, men inte under det senaste året.
- Nästintill 17 procent av föräldrarna uppgav att de använt psykiskt våld mot barnet det senaste året. De vanligaste formerna av psykisk misshandel var att ha svurit åt barnet eller kallat barnet för dum, elak eller liknande flera gånger det senaste året. Förekomsten av psykiskt våld var betydligt högre bland svenskfödda än bland utrikesfödda föräldrar och bland föräldrar som varit utsatta för våld i nära relationer i jämförelse med dem som inte varit utsatta.
- Drygt åtta procent av föräldrarna uppgav att de försummat barnet. Emotionell försummelse var mest förekommande. Det fanns ett starkt samband mellan försummelse och dålig ekonomi. Försummelse av barnet var också mer förekommande om föräldern hade ett riskbruk av alkohol och om föräldern varit utsatt för våld i nära relationer.
- Totalt var det 23.6 procent av föräldrarna som uppgav att de utsatt barnet för någon form av våld inklusive försummelse det senaste året.

Föräldraskap och stöd

- Majoriteten av föräldrarna kände sig trygga i föräldrarollen. Drygt var fjärde kände sig dock otillräcklig som förälder.
- Majoriteten av föräldrar rapporterade att relationen till barnet inte alls påverkats av covid-19 pandemin. Det var 15 procent av föräldrarna som upplevde att relationen till barnet hade blivit bättre under pandemin. Det var dock 13 procent som rapporterade att föräldraskapet varit mer utmanande på grund av olika anledningar, men att det trots allt gått bra. Det föräldrarna uttrycker som mest utmanande under denna tid var restriktioner och isolering.
- Ungefär var femte förälder rapporterade att de haft behov av professionellt stöd i föräldraskapet. Det rapporterades i betydligt större utsträckning av föräldrar som hade ett barn med funktionsnedsättning, bland ensamstående och bland kvinnor i jämförelse med övriga.
- Totalt elva procent hade fått stöd i föräldraskapet som hjälpt dem. Knappt fyra procent hade haft behov men inte sökt stöd och drygt en procent hade haft behov av stöd men visste inte till vem de skulle vända sig till. Knappt två procent hade begärt stöd och där utredning pågick. Av samtliga föräldrar var det drygt två procent som upplevt att covid-19 pandemin gjort det svårare att få stöd i sitt föräldraskap.

INLEDNING

Varje barn har rätt till en trygg uppväxt fri från alla former av våld. Trots det är våld mot barn fortfarande ett globalt och nationellt folkhälsoproblem som innebär långvariga negativa hälsoeffekter hos de barn som utsätts samt stora samhällskostnader (Gilbert et al. 2009; Norman et al. 2012; Jernbro & Janson 2017). Våld mot barn går dock att förebygga. Genom mer kunskap om förekomst, samt risk- och skyddsfaktorer kan relevanta förebyggande åtgärder sättas in. I och med att samhället kontinuerligt förändras är det viktigt att uppföljningar av förekomsten av våld mot barn i Sverige genomförs regelbundet för att se om våldet ökar eller ändrar karaktär och för att söka ny kunskap kring risk- och skyddsfaktorer.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en föräldraundersökning om föräldraskap, våld och stöd. I denna studie riktad till ett nationellt slumpmässigt urval av föräldrar i Sverige har förekomsten av olika former av våld mot barn, partnervåld, attityder till våld i uppfostringssyfte samt risk- och skyddsfaktorer för våld undersökts. Även hur covid-19 pandemin påverkat föräldraskapet samt behovet och erfarenheterna av föräldraskapsstöd har studerats. Då barn som varit utsatta för våld inte alltid får det stöd de behöver och har rätt till har en kompletterande intervjustudie med föräldrar vars barn varit utsatta för våld genomförts, vilken presenteras som presenteras i en särskild rapport (Thulin & Jernbro 2023). Syftet med intervjustudien var att undersöka erfarenheter av stöd till barn som varit utsatta för våld utifrån ett föräldraperspektiv.

BAKGRUND

Uppföljningar av våld över tid

I Sverige har förekomsten av våld mot barn studerats regelbundet sedan införandet av den så kallade anti-aga lagen som infördes i föräldrabalken år 1979. Nationella studier har belyst skolelevers erfarenheter av våld och kränkningar (åren 1995, 2000, 2006, 2011 och 2016) och föräldrars bruk av och inställning till våld mot barn (åren 1980, 2000, 2006, 2011 och 2017). De senare studierna (från 2006 och framåt) har skett i samarbete mellan Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet. Genom att studierna har genomförts kontinuerligt och med samma metodik har Sverige en kunskapsbas gällande barnuppfostran, våld och kränkningar av barn som är unik ur ett globalt perspektiv (Jernbro & Janson 2017). Studierna riktade till föräldrar har visat att det skett en radikal attityd- och beteendeförändring avseende barnuppfostran under en period på 40 år. År 1980 använde mer än var tredje förälder fysiskt våld mot sitt barn och var fjärde förälder tyckte att våld var acceptabelt i barnuppfostran. I den senaste studien från 2017 rapporterade endast två procent av föräldrarna att de använt fysiskt våld mot barnet det senaste året och endast 0,3 procent av föräldrarna tyckte att våld i uppfostringssyfte var acceptabelt (Janson, Jernbro & Långberg 2011; Jernbro, Svensson, Landberg & Janson 2018).

Viktigaste fynden i senaste föräldrastudien om våld mot barn

Den senaste föräldrastudien som genomfördes 2017 bestod av en postenkätundersökning besvarad av 1051 föräldrar och djupintervjuer med 17 föräldrar. Det var få föräldrar i den senaste studien som rapporterade att de använt fysiskt våld mot barnet. Våldet handlade främst om att föräldern klappat till eller kastat något på barnet. Det framkom också att 19 procent vid minst ett tillfälle det senaste året hade knuffat eller ruskat sitt barn och att fem procent hade gjort det tre eller fler gånger. Detta var vanligare bland föräldrar till yngre barn och bland föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Endast ett fåtal föräldrar tyckte att det var okej att använda fysiska bestraffningar mot barn, vilket visar på en minskning sedan studien 2011.

Ungefär 12 procent av föräldrarna hade använt psykiskt våld mot barnet det senaste året. Detta var betydligt vanligare bland föräldrar som själva blivit utsatta för fysiskt våld under sin egen uppväxt och bland föräldrar till barn med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. En tredjedel av föräldrarna hade använt time-out.

Majoriteten av föräldrarna som deltog i enkätstudien rapporterade att de inte haft något behov av professionellt stöd för att hantera svårigheter i föräldraskapet. Sjutton procent rapporterade att de haft behov av professionellt stöd i föräldraskapet och av dessa hade majoriteten fått stöd som de var nöjda med. Det var dock fem procent som haft behov av stöd men som inte sökt professionell hjälp.

I intervjustudien med 17 föräldrar framkom att föräldrarna upplevde att de mest betydelsefulla komponenterna i barnuppfostran var att föräldern ska vara kärleksfull, närvarande och konsekvent. Konflikter med barnen uppstod oftast om föräldern själv var stressad, hade haft en tuff dag på jobbet eller vid tidsbrist. Föräldrarna använde många olika strategier för att hantera konflikter med sina barn. Att förklara varför ansågs många gånger vara nyckeln i konflikthanteringen. Föräldrarna ansåg att konflikter ofta kunde undvikas genom att planera och förbereda barnet i förväg på vad som skulle hända. En vanlig strategi för konflikthantering med små barn var att distrahera och avleda barnet med något annat. Att ta bort privilegier som surfplatta, dataspel och mobil var ett vanligt sätt att hantera konflikter med äldre barn. Föräldrarna kunde även använda mutor som en snabb lösning för att undvika konflikter. En annan vanlig strategi som användes som konflikthantering var att bära in barnet på rummet för att ta en timeout. Flera föräldrar använde denna strategi regelbundet medan andra var helt emot time-out, då de ansåg att time-out skapar oro och rädsla hos barnet. En del föräldrar var emot användandet av bestraffningar, medan andra ansåg att barnen behövde någon form av bestraffning för att lära sig rätt och fel (Jernbro, Svensson, Landberg & Janson 2018).

Våld och barnmisshandel – definitioner och utgångspunkter

Studien har sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och framför allt artikel 19 som uttrycker barns rätt till en uppväxt fri från våld. Enligt artikel 19 ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av våld från vårdnadshavare. Det kan handla om förebyggande åtgärder såsom föräldraskapsstöd, men också stöd till barn som har blivit utsatta. En annan utgångspunkt är Agenda 2030s mål 16.2 som handlar om att förebygga och stoppa våld samt exploatering av barn (Förenta Nationerna 2022).

Studien utgår från Kommittén mot barnmisshandels definition av barnmisshandel som innefattar "när en vuxen person utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov (SOU 2001:72 sid, 120). Fysiskt våld (fysisk barnmisshandel) är när "en vuxen person orsakar ett barn kroppsskada, sjukdom, smärta eller försätter barnet i vanmakt eller annat liknande tillstånd" (SOU 2001:72, sid 121). Det kan handla om att den vuxna personen slår barnet med eller utan tillhygge, nyper, biter, river, knuffar, skakar, kastar saker på eller sparkar barnet. Det kan också innefatta att förgifta, bränna, skälla, försöka dränka eller kväva barnet. Alla former av kroppslig bestraffning/aga räknas som fysisk barnmisshandel. Psykiskt våld (psykisk barnmisshandel) är "när en vuxen person systematiskt eller oftast under lång tid utsätter ett barn för nedvärderande omdömen, nedbrytande behandling eller avsiktligt känslomässigt lidande. Det kan även vid allvarliga fall handla om en enstaka företeelse för att betecknas som misshandel" (SOU 2001:72, sid 121). Att uppleva våld mellan de vuxna i familjen ses som psykiskt våld enligt definitionen. Försummelse brukar delas in i fysisk och psykisk försummelse: Fysisk försummelse "innebär att en vuxen person, oftast under lång tid, skadar eller äventyrar ett barns fysiska hälsa eller utveckling genom att underlåta att garantera barnet godtagbar standard i fråga om fysisk omsorg" (SOU 2001:72, sid 122). Fysisk försummelse handlar således om bristande omsorg av barnets fysiska hälsa och utveckling, såsom hygien, kost, årstidsanpassade kläder, möjlighet till vila och sömn, skydd och husrum, tillsyn, förebyggande hälsovård, medicinsk vård inklusive tandvård samt att barnet behöver vistas i miljöer med droganvändning eller hög alkoholkonsumtion. Psykisk försummelse innebär att vårdnadshavaren inte tillgodoser barnets grundläggande behov av kärlek, uppmärksamhet, tillhörighet, fostran, vägledning, stimulans och undervisning (SOU 2001:72).

I följande rapport används begreppet våld mot barn parallellt med begreppet barnmisshandel. Begreppet våld mot barn inkluderar alla former av våld som beskrivs ovan oavsett förövarens ålder. I denna studie är det dock fokus på vårdnadshavares våld mot barn.

Riskfaktorer för våld mot barn

Socio-ekologiska modeller brukar användas för att beskriva det komplexa samspel mellan olika riskfaktorer för barnmisshandel på fyra nivåer; strukturell nivå, närsamhälles-, relations- och individnivå. Faktorer på den strukturella nivån såsom socialt och ekonomiskt ojämlika samhällen och en lagstiftning som inte är förenlig med barnkonventionen, är riskfaktorer som genomsyrar övriga nivåer. Att bo i områden med hög arbetslöshet och kriminalitet är förknippat med högre risk för våld (WHO 2016).

Riskfaktorer på individnivå som kan hänföras till föräldrarna är svag ekonomi, låg utbildning, att vara ensamstående, eller att vara född utanför Norden (Jernbro & Janson, 2017). Det är dock viktigt att poängtera att våld förekommer i alla samhällsklasser. I den senaste elevstudien undersöktes riskfaktorer till alla former av våld; fysiskt och psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp och att barnet upplevt våld mellan vuxna i familjen. De främsta riskfaktorerna för allvarlig och systematisk misshandel samt barns multiutsatthet, utsatthet för tre eller fler former av barnmisshandel, var relaterade till någon form av svårighet eller problembeteende hos de vuxna i familjen, såsom föräldrars alkohol- eller andra drogproblem (Jernbro, Tindberg & Janson 2022), psykisk sjukdom och/eller kriminalitet (Jernbro & Landberg 2020). En annan riskfaktor för allvarligt våld och multiutsatthet var att inte själv få välja framtida partner (Jernbro & Landberg 2020).

Det finns också risker på individnivå som kan hänföras till barnet såsom funktionsnedsättningar och kön. Tidigare nationella och internationella studier visar att barn med funktionsnedsättning löper två till fem gånger högre risk att utsättas för olika typer av våld (Jernbro & Janson 2017; Svedin, Jonsson & Landberg 2016; Jones et al. 2012). Flickor rapporterar utsatthet för de flesta former av våld i större utsträckning än pojkar, framförallt sexuella övergrepp. De individer som identifierar sig som varken pojke eller flicka rapporterar mer utsatthet för alla former av våld än övriga (Jernbro & Janson 2017).

Föräldraskap och våld under covid-19 pandemin

Covid-19 pandemin har haft en stor påverkan på föräldraskapet globalt sett. Amerikanska studier har visat att föräldrar upplevt en ökad stress, ångest, depression och dålig sömn på grund av pandemin samt att risken för barnmisshandel ökat (Brown, Doom, Lechuga-Peña, Watamura, & Koppels 2020). En påtaglig ökad risk för fysisk och psykisk misshandel mot barn bland föräldrar som förlorat sina jobb på grund av covid-19 har också påvisats (Lawson, Piel, & Simon 2020).

En studie (Brown et al. 2020) visade att föräldraskapsstöd och föräldrars upplevelse av kontroll kan minska risken för stress hos föräldern och därmed risken för barnmisshandel. Det finns dock ingen entydig bild av hur covid-19 pandemin har påverkat föräldraskapet och barn i Sverige.

En rapport från Socialstyrelsen (2021) visade att orosanmälningar gällande barn ökade med cirka fem procent under 2020 jämfört med 2019. Det fanns dock stora lokala variationer i de kommuner som undersökts och bilden över utvecklingen var inte entydig. Socialtjänstens uppfattning är att det framför allt är andra orsaker än covid-19 pandemin som ligger bakom ökningen. Bland annat är ökningen av anmälningar i linje med den kontinuerliga ökning av antalet anmälningar som socialtjänsten har rapporterat om under en längre period. I intervjuer med socialsekreterare och gruppledare inom socialtjänsten framkom att det inkommit ett mindre antal nya orosanmälningar som hade direkt koppling till pandemin och att det främst berörde barn i redan utsatta familjer samt barn i socioekonomiskt utsatta områden. Det har exempelvis handlat om anmälningar från hälso- och sjukvården gällande barn i neonatalvård med särskilda vårdbehov och infektionskänslighet, där anmälan gjorts utifrån att boendemiljön bedömts utgöra en risk för barnets hälsa. Det har också varit anmälningar från skolan gällande skolfrånvaro där barn som varit i sina ursprungsländer inte haft möjlighet att resa hem till Sverige när reserestriktioner införts. Dessutom har det varit fler anmälningar om uteblivna besök till tandvården och BVC samt anmälningar om oro för barn vid högljudda lägenhetsbråk. Socialstyrelsen skriver också i sin rapport att vårdnadshavare och framför allt barn, särskilt de i yngre åldrar, inte har fått komma till tals under förhandsbedömningarna under pandemin i samma utsträckning som tidigare då många fysiska möten ersatts med samtal över telefon.

Förutom socialtjänsten är det flera andra verksamheter riktade till barn och deras familjer som påverkats av pandemin och som därmed drabbat familjerna. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR 2021) har skrivit en rapport om barnhälsovårdens påverkan av pandemin där de lyfter att föräldrars behov inte alltid kunnat mötas i tillräcklig utsträckning under pandemin då föräldragrupper och många hembesök har fått ställas in. Dessutom har barnhälsovårdens verksamhet inte varit lika inkluderande av pappor/icke födande föräldrar som innan pandemin, vilket i förlängningen kan påverka det jämställda föräldraskapet negativt.

När det gäller rapporter från barn så rapporterade BRIS (Barnens Rätt I Samhället) om ett ökat antal samtal gällande familjekonflikter, fysiskt och psykiskt våld under pandemin (BRIS 2021). I rapporten "Unga, sex och internet efter #metoo" (Svedin, Landberg & Jonsson 2021) rapporterade elva procent av de 3 282 gymnasieungdomarna som deltog i studien att de upplevde att deras hemsituation blivit värre under pandemin. En procent rapporterade att de varit utsatta för mer våld och övergrepp under pandemin. Var fjärde uppgav dock att de hade större möjlighet att diskutera sådant som oroar dem med sina föräldrar.

Det förebyggande arbetet mot våld

Det behövs ett samlat krafttag för att förebygga våld mot barn. I och med att det finns riskfaktorer på individnivå, relationsnivå och samhällsnivå behöver det förebyggande arbetet ske på samtliga nivåer. INSPIRE är en global strategi som syftar till att förebyg-

ga våld mot barn med utgångspunkt i barnkonventionen och Agenda 2030. INSPIRE är initierat av WHO men sker i samarbete med många organisationer såsom UNICEF, United States Centers for Disease Control and Prevention (CDC) och End Violence Against Children: The Global Partnership. De sju strategierna för att förebygga våld utgår från ett socio-ekologiskt perspektiv som tar hänsyn till det komplexa samspelet mellan riskfaktorer på de olika nivåerna; individ, relations- och samhällsnivå. Strategierna är baserade på bästa tillgängliga evidens och innebär: (1) Implementering och efterlevnad av lagar; (2) Normer och värderingar; (3) Säkra miljöer; (4) Stöd till föräldrar och vårdnadshavare; (5) Stärka familjers ekonomi; (6) Stöd och behandling; och (7) Utbildning och livskunskap (WHO 2016).

I Sverige har vi nu en pågående utredning för en samlad strategi på nationell nivå för ett långsiktigt förebyggande arbete mot våld mot barn inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen "En uppväxt fri från våld" (A 2021:02) ska vara klar vid årsskiftet (2022/2023) och ska ge förslag på en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn utifrån ett helhetsperspektiv. Utredaren ska ha föreslagit åtgärder inom följande områden: (1) samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, organisationer och andra berörda aktörer; (2) förebyggande arbete avseende våld mot barn samt ökad upptäckt av våld mot barn, (3) skydd, stöd och behandling för barn som upplevt våld (dvs. bevittnat våld och/eller utsatts för våld), (4) brottmålsprocessen med tydligt barnrättsperspektiv för barn som upplevt våld, (5) kunskap, metodutveckling och uppföljbarhet (Regeringen 2021).

Föräldraskapsstöd är en viktig del i det förebyggande arbetet som lyfts i den globala strategin INSPIRE men även i den nationella utredningen "En uppväxt fri från våld". Det är barnets föräldrar som har ansvar för att barnets behov tillgodoses. För att stödja föräldrarna i sitt föräldraskap fattade regeringen år 2018 ett beslut om en nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd. Föräldraskapsstödet ska utgå från barnets rättigheter, jämställdhet och jämlik hälsa samt vara anpassat till familjers varierande behov under barnets hela uppväxttid (Regeringskansliet 2018).

Den aktuella kartläggningens betydelse

I och med att samhället kontinuerligt förändras är det viktigt att uppföljningar av förekomsten av våld mot barn i Sverige fortsätter att genomföras regelbundet för att se om våldet ökar eller ändrar karaktär och för att söka ny kunskap kring risk- och skyddsfaktorer. Samhället har under de senaste åren varit präglad av covid-19 pandemin och det är av värde att studera pandemins påverkan på föräldraskapet. I denna studie har vi undersökt om förekomsten av olika former av våld mot barn och faktorer som ökar risken för våld, såsom alkoholmissbruk och psykisk sjukdom bland föräldrar, har ökat i Sverige under covid-19 pandemin.

Studiens syfte och frågeställningar

Syftet med studien var att undersöka förekomst av olika former av våld mot barn inklusive partnervåld, attityder till våld i uppfostringsyfte, risk- och skyddsfaktorer för våld, covid-19 pandemins påverkan på föräldraskapet samt att följa upp tidigare föräldrastudier om våld i uppfostran. Ett ytterligare syfte var att undersöka behovet och erfarenheterna av föräldraskapsstöd. Följande frågeställningar skulle besvaras genom enkätundersökningen:

1. Hur stor andel av föräldrarna rapporterar att de utsatt barnet för psykiskt och fysiskt våld samt försummelse det senaste året? Har förekomsten ökat eller minskat sedan senaste kartläggningen?
2. Vilka uppfostringsstrategier använder dagens föräldrar mest?
3. Vilka attityder har dagens föräldrar i Sverige till fysiska uppfostringsmetoder?
4. Hur stor andel av föräldrarna har själva varit utsatta för våld, som barn och som vuxen?
5. Hur stor andel av föräldrarna rapporterar psykisk ohälsa och har den ökat under covid-19 pandemin?
6. Hur stor andel av föräldrarna har ett riskbruk av alkohol och har alkoholvanorna påverkats av covid-19 pandemin?
7. Vilka är de största riskfaktorerna för att utsätta sitt barn för någon form av våld eller försummelse?
8. Vad rapporterar föräldrarna som utmanande i föräldraskapet?
9. Har föräldraskapet påverkats av pandemin och i så fall på vilket sätt?
10. Hur stor andel av föräldrarna har behov av föräldraskapsstöd och har de fått det stöd de har behov av?

METOD

Undersökningen genomfördes som en webbenkätundersökning med fyra påminnelser från slutet av september till början av december år 2021. Datainsamlingen genomfördes i samarbete med Statisticon AB.

Urval

Enkäten riktade sig till vårdnadshavare från ett nationellt slumpmässigt urval av 4000 barn 1-12 år, stratifierat utifrån barnets kön och ålder. Stratifiering av urvalet beskrivs mer detaljerat i tabell 1.

TABELL 1. Populations- och urvalsstorlek per stratum.

Kön	Ålder	Födelseintervall	Population (per 2021-09-14)		Urvalsstorlek på kön och ålder		Urval per stratum, vårdnadshavare i första hand	
			Antal	Andel, %	Antal	Andel, %	Kvinna	Man
Flicka	9-12 år	20081001-20120930	242 667	16,6	659	16,5	330	329
Flicka	5-8 år	20121001-20160930	239 395	16,3	651	16,3	326	325
Flicka	1-4 år	20161001-20200930	228 804	15,6	633	15,8	317	316
Pojke	9-12 år	20081001-20120930	257 004	17,5	698	17,5	349	349
Pojke	5-8 år	20121001-20160930	254 076	17,3	691	17,3	346	345
Pojke	1-4 år	20161001-20200930	242 702	16,6	668	16,7	334	334
			1 464 648	100	4 000	100	2 002	1 998

Det var 985 vårdnadshavare som svarade på enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens på 25 procent. Studiepopulationen beskrivs i tabell 2.

TABELL 2. Beskrivning av studiepopulationen inkluderande 985 föräldrar. Familjesituation, födelse-land och utbildningsnivå från bortfallsanalys och Statistiska Centralbyråns (SCB) befolkningsstatistik framgår för att jämföra studiens representativitet.

	Studie- deltagare % (n)	Bortfalls- analys (%)	SCB ¹ %
Relation till barnet			
Biologisk mamma	55.4 (541)		
Biologisk pappa	43.7 (427)		
Adoptivmamma	0.1 (1)		
Adoptivpappa	0.3 (3)		
Familjehemsmamma	0.2 (2)		
Familjehempappa	0.3 (3)		
Familjesituation			
Ensamstående	5.2 (51)	5.9	14.9 ²
Gift/sambo med barnets andra biologiska förälder	92.9 (903)	84.3	85.1
Gift/sambo med någon annan än barnets andra biologiska förälder	1.9 (18)	9.8	
Födelse-land			
Båda föräldrarna födda i Sverige	73.2 (720)	78.5	72.1
En utrikesfödd förälder	13.9 (136)	17.6	27.9 ³
Båda föräldrarna utrikesfödda	12.9 (127)	3.9	
Utbildningsnivå			
Ingen slutförd utbildning	0.9 (9)	2.0	
Grundskola	2.4 (24)	3.9	10
Gymnasium	23.8 (234)	37.3	42
Folkhögskola eller universitetsutbildning kortare än 3 år	14.2 (140)	31.3	16
Universitetsutbildning 3 år eller längre	57.7 (567)	25.5	29.4
Annan utbildning	0.8 (8)	0	3 ⁴
Ekonomi			
<i>Har du, under det senaste året, varit orolig för att pengarna inte ska räcka månaden ut?</i>			
Stämmer bra	9.0 (89)		
Stämmer delvis	15.8 (155)		
Stämmer inte	75.2 (740)		
<i>Har du, under det senaste året, inte haft råd att köpa mat eller kläder som barnet behöver?⁵</i>			
Stämmer bra	5.5 (54)		
Stämmer delvis	4.9 (48)		
Stämmer inte	89.6 (882)		
Funktionsnedsättning hos barnet	6.1(58)		

¹ Statistiska centralbyråns statistik över befolkningen.

² Andel ensamstående med barn i åldrarna 0-14 år

³ Andel utrikesfödda i åldrarna 25-54

⁴ Uppgift om utbildning saknas

⁵ Denna fråga har använts i fortsatta analyser om familjens ekonomi

Som framgår av tabell 2 var det fler mammor än pappor som besvarat enkäten (55.4 % vs 43.7 %) Åldrarna på föräldrarna som deltog varierade från 23 till 72 år där medelvärdet (och median) för ålder var 39 år. Ungefär 75 procent av föräldrarna var mellan 33 och 46 år.

Majoriteten av föräldrarna var gifta eller sambo med barnets andra biologiska förälder. Var tjugonde förälder i studiepopulationen var ensamstående. Det var procentuellt fler kvinnor än män i studiepopulationen som var ensamstående (6.1 % vs 4.2 %) men skillnaden var inte statistiskt signifikant.

Det var cirka 27 procent som rapporterade att minst en av barnets föräldrar var född i ett annat land än Sverige. Av de svarande hade 72 procent en eftergymnasial utbildning där en majoritet (57.7 %) hade en minst treårig högskole- eller universitetsutbildning.

Ungefär var fjärde förälder hade under det senaste året varit orolig för att pengarna inte skulle räcka månaden ut. Ungefär var tionde förälder hade inte haft råd att köpa mat eller kläder som barnet behöver under det senaste året. Det var en betydligt större andel ensamstående föräldrar, utrikesfödda föräldrar och föräldrar med lägre utbildning (gymnasienivå eller lägre) än övriga som rapporterade oro för att pengarna inte skulle räcka månaden ut och/eller att de inte haft råd att köpa kläder som barnet behöver under det senaste året. I fortsatta analyser gällande ekonomi har frågan om föräldern inte haft råd att köpa mat eller kläder som barnet behöver använts. Frågan har kodats om så att svarsalternativen stämmer bra eller delvis har kodats som "dålig ekonomi" och stämmer inte som "god ekonomi".

Nästintill 20 procent av föräldrarna rapporterade att deras arbete eller studier på något sätt påverkats under covid-19 pandemin (tabell 3). Det mest förekommande var att ha blivit korttidspermitterad. Drygt 80 procent rapporterade att deras jobb eller studier inte påverkats.

TABELL 3. Covid-19 pandemins påverkan på arbete och studier (%).

Covid-19 pandemin och arbete/studier	% (n)
Jag har blivit korttidspermitterad	9.4 (93)
Jag har blivit varslad	1.9 (19)
Jag har blivit arbetslös	4.6 (45)
Jag har blivit sjukskriven	5.5 (54)
Jag har avslutat min utbildning utan komplett examen	0.7 (7)
Nej, jag har inte råkat ut för något av ovanstående	80.5 (793)

Bortfall och bortfallsanalys

På grund av det mycket stora bortfallet genomfördes en bortfallsanalys via telefon efter datainsamlingens slut för att se hur bortfallet skiljde sig från de svarande när det gällde utbildningsnivå, familjesituation och födelseland. Även SCB:s befolkningsstatistik har använts i jämförelsen.

Bortfallsundersökningen innefattade att ett slumpmässigt "överurval" omfattande 300 personer drogs bland personerna i bortfallet. Det saknades telefonnummer till 147 personer och dessa togs bort från bortfallsundersökningen. Det fanns därmed 153 personer att tillgå i bortfallsundersökningen. Av dessa kontaktades 110 personer och 51 svarade. Bortfallet i bortfallsundersökningen berodde på att 20 personer som kontaktades meddelade att de inte ville delta, 10 personer hade felaktig kontaktinformation och 29 personer lyckades inte nås trots fem kontaktförsök. Resultatet från bortfallsanalysen samt SCB:s befolkningsstatistik avseende utbildningsnivå, familjesituation och födelseland finns också presenterat i tabell 2. I tolkningen måste dock vägas in att det är bortfall i bortfallsundersökningen vilket är en källa till osäkerhet.

Bortfallsundersökningen visade att andelen högutbildade var betydligt högre bland de svarande än bland bortfallet. Detta bekräftar också SCB:s statistik. Bland de som svarade på enkäten hade 57.7 procent en treårig eller längre högskoleutbildning till skillnad från 25.5 procent i bortfallsundersökningen och 29.4 procent i SCB:s statistik.

När det gällde familjesituation var andelen ensamstående ungefär lika bland de svarande som i bortfallsundersökningen (5.2 % vs 5.9 %). I SCB:s statistik över befolkningen var dock andelen ensamstående 15 procent, vilket tyder på att bortfallet i bortfallsundersökningen kan ha påverkat (se tabell 2).

Gällande andelen föräldrar som var födda i ett annat land än Sverige (26.8 %) så stämde det väl överens med SCB:s statistik över andelen utrikesfödda personer i Sverige i åldrarna 25-54 år (27.9 %). I bortfallsundersökningen var det dock en något lägre andel utrikesfödda (21.5 %).

Webbenkätens innehåll och utskick

Studien har genomförts som en webbenkät med informationsbrev och inloggningsuppgifter via post. Utskicket har adresserats till hälften kvinnliga vårdnadshavare och hälften manliga. Det har skickats fyra påminnelser. Med tredje påminnelsen skickades en pappersenkät ut.

Enkäten innehöll 36 frågor indelade i fyra delar (se Bilaga 1 för mer information):

- **Frågor om dig och familjen – innehöll bland annat frågor om familjesituation, utbildningsnivå, födelseland och familjeekonomi. Dessa frågor har använts i de tidigare nationella kartläggningarna om barnuppföstran.**

- **Frågor om din upplevda hälsa och ditt välbefinnande – innehöll bland annat det validerade instrumentet "WHO:s välbefinnande index" (Bech 2012) för att mäta psykisk hälsa. Även screeninginstrumentet AUDIT-C (Nehlin, Fredriksson & Jansson 2012) ingick för att mäta alkoholvanor hos föräldrarna.**
- **Frågor om egna erfarenheter av våld och andra allvarliga livshändelser– innehöll frågor om erfarenheter av utsatthet för fysiskt våld och andra övergrepp av en vuxen under barndomen och andra allvarliga livshändelser samt utsatthet för partnervåld. Frågorna om partnervåld kommer från Nationellt Centrum för Kvinnofrids stora studie "Våld och hälsa" (NCK 2014).**
- **Frågor om ditt barn, barnuppfostran och föräldraskapsstöd – innehöll instrumentet Parent-Child Conflict Tactics Scale (Straus et al. 1998) som har använts vid de tidigare kartläggningarna av uppfostran och våld. Instrumentet mäter fysiskt och psykiskt våld samt försummelse. Denna del innehåller även frågor om föräldraskapsstöd som använts i de tidigare kartläggningarna.**

Enkäten översattes till sex språk (arabiska, engelska, sorani, kurmanji, persiska och somaliska) för att inkludera majoriteten av föräldrar som relativt nyss invandrat till Sverige från andra länder. Av de svarande var det 3,2 procent som svarade på den arabiska enkäten och 4,7 procent som svarade på den engelska. Inga av de andra språken användes.

Analys

Enkätsvaren bearbetades i SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Resultaten i rapporten består främst av frekvenser (antal och andel) och sambandsanalyser genom så kallade chi-2 test. Vid samtliga sambandsanalyser sattes gränsen för statistisk signifikans till $p < 0,05$. I rapporttexten beskrivs detta som signifikanta eller betydande skillnader, p-värdet skrivs inte ut i text.

Etiska överväganden

Frågor om våld, alkoholbruk och psykisk ohälsa kan väcka starka känslor hos de som svarar. Detta har beaktats genom att i slutet av webbenkäten inkludera information om var föräldrar kan vända sig vid behov av stöd.

För att skydda studiedeltagarna har informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, efterföljts under hela processen (Vetenskapsrådet 2017). Studiepopulationen har fått ett informationsbrev på posten där inloggningsuppgifterna till webbenkäten framgick. I informationsbrevet framgick syftet med studien och att deltagandet var frivilligt och kunde avbrytas samt vad resultatet kommer att användas till. Genom att svara på enkäten har föräldrarna samtyckt till att delta i undersökningen.

All data som kommit forskarteamet tillhanda från Statisticon har varit avidentifierat. Studien har godkänts av Etikprövningsnämnden i Stockholm, dnr 2021-02234.

Studiens tillförlitlighet

Denna studie är av tvärsnittsdesign som är lämplig när prevalenser och riskfaktorer ska undersökas. Tvärsnittsstudier är dock begränsade då det inte går att uttala sig om kausalitet, det vill säga om det finns orsakssamband. Mätfel är en annan svaghet med enkätstudier som kan uppkomma om personer inte minns vissa händelser eller missförstår frågan. För att minska risken för mätfel har Parent-Child Conflict Tactics Scale använts, vilket är ett validerat instrument för att undersöka uppfostringsmetoder och våld. Detta instrument har använts i de tidigare nationella kartläggningarna och har varit det mest använda instrumentet internationellt.

I denna studie är det stora externa bortfallet, antalet deltagare som valt att inte svara, den största svagheten. Bortfallsanalys och befolkningsstatistik visar dessutom att det var betydligt fler lågutbildade som valt att inte delta. Studien kan därmed inte betraktas som nationellt representativ och resultaten måste tolkas med försiktighet. Det partiella bortfallet, att studiedeltagarna hoppat över frågor, var däremot lågt.

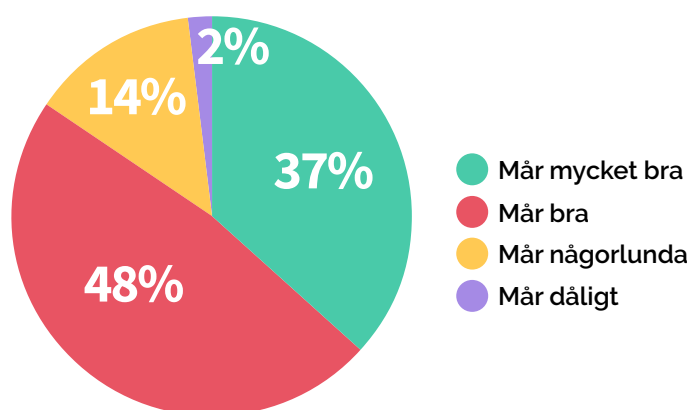
RESULTAT

Här beskrivs resultat från de 985 föräldrarnas svar på webbenkätundersökningen som genomfördes hösten 2021. Resultatavsnittet innehåller (1) föräldrarnas hälsa; (2) föräldrarnas utsatthet för våld i nära relationer och våld under barndomen; (3) föräldrarnas attityder till våld i uppfostran; (4) fysiskt och psykiskt våld samt försummelse av barnet; (5) föräldrarnas attityder och bruk av olika konsekvenser för barnet vid konflikter samt (6) föräldraskap och stöd.

Föräldrarnas hälsa

Föräldrarnas hälsa mättes med en fråga om föräldrarnas allmänna hälsotillstånd, WHO:s välbefinnande index (Bech 2012) som inkluderar fem frågor om föräldrarnas psykiska välbefinnande under de senaste två veckorna samt en fråga om välbefinnandet påverkats under covid-19 pandemin. Dessutom mättes föräldrarnas alkoholbruk genom AUDIT-C som är ett screeningtest avsett att upptäcka riskbruk av alkohol (Nehlin, Fredriksson & Jansson 2012).

Majoriteten av föräldrarna skattade sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra (84,7 %). Det var således drygt 15 procent som mätte någorlunda eller dåligt (figur 1). Det var en betydligt högre andel kvinnor än män som mätte någorlunda eller dåligt (17,8 % vs 12,5 %). Detsamma gällde för ensamstående i jämförelse med sammanboende (32 % vs 14,3 %) och föräldrar med gymnasium eller kortare eftergymnasial utbildning i jämförelse med dem som hade en minst 3-årig högskoleutbildning (19,1 % vs 12,9 %). Nästan en tredjedel av föräldrar med dålig ekonomi rapporterade att de mätte någorlunda eller dåligt (30,4 %) till skillnad från de med god ekonomi där 13,5 % rapporterade det.

FIGUR 1. Föräldrarnas självskattade allmänna hälsotillstånd (%).

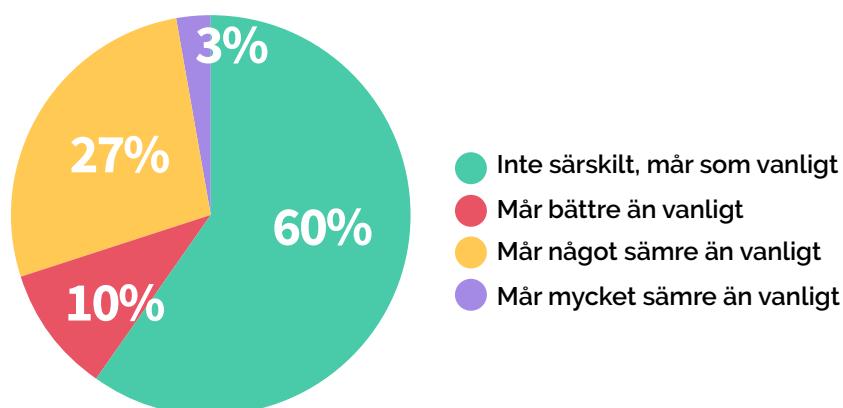
Majoriteten av föräldrarna hade ett gott välbefinnande (77,8 %) utifrån WHO-5 välbefinnande index, medan drygt var femte hade ett lågt välbefinnande (22,2 %). Det var en be-

tydligt högre andel kvinnor i förhållande till män som hade lågt välbefinnande (25.8 % vs 17.4 %). Ensamstående hade också lägre välbefinnande än sammanboende (36 % vs 21.5 %). Detsamma gällde föräldrar med dålig ekonomi i jämförelse med föräldrar med god ekonomi (33.3 % vs 20.9 %) och dem med gymnasieutbildning eller kortare eftergymnasial utbildning i jämförelse med föräldrarna med minst 3 årig högskola/universitetsutbildning (26.2 % vs 19.6 %). Det fanns inga signifikanta skillnader när det gällde mående och välbefinnande i förhållande till föräldrarnas födelseland.

Av föräldrarna hade 18 procent någon form av långvarig sjukdom, nedsatt funktion eller långvarigt hälsoproblem. I fritextsvaren beskrevs många olika former av fysiska och psykiska hälsoproblem. De vanligast förekommande var allergi och astma, ryggproblem, utmattningssyndrom och depression.

Covid-19 pandemins påverkan på föräldrarnas välbefinnande

Ungefär 60 procent av föräldrarna rapporterade att covid-19 pandemin inte påverkat deras välbefinnande. Var tionde förälder uppgav att de mådde bättre än vanligt och 30 procent mådde sämre än vanligt (figur 2).

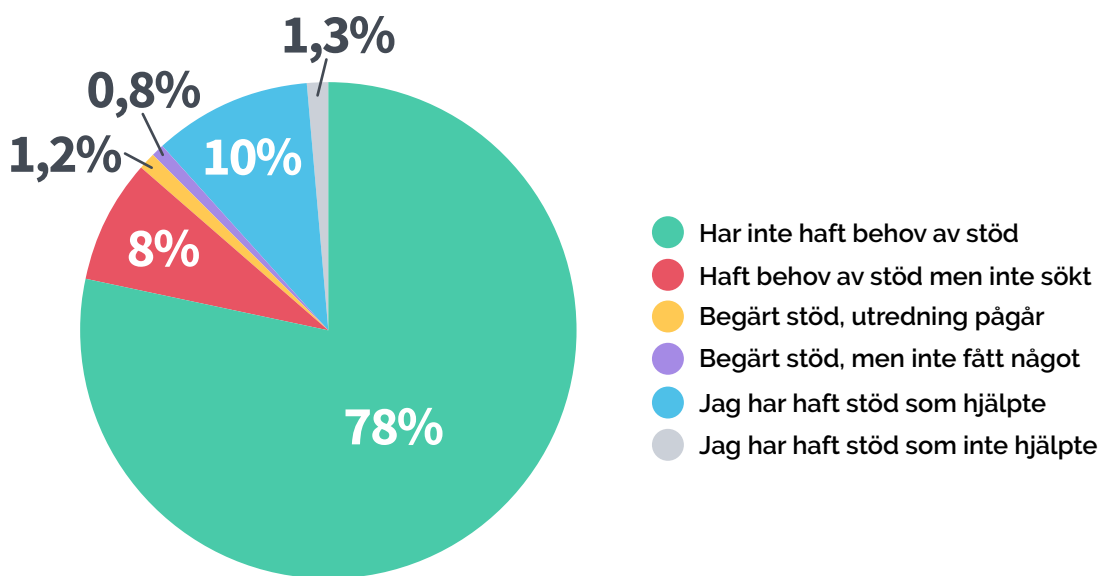

FIGUR 2. Covid-19 pandemins påverkan på föräldrars välbefinnande (%).

De högutbildade föräldrarna (med minst 3 årig högskola/universitetsutbildning) hade påverkats av pandemin i större utsträckning än dem med lägre utbildning. En högre andel av de högutbildade föräldrarna mådde bättre än vanligt, men det var också en högre andel som mådde sämre på grund av pandemin i jämförelse med dem med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå eller dem med kortare eftergymnasial utbildning. Utrikesfödda föräldrar mådde sämre än svenskfödda som en följd av pandemin (36.4 % vs 28.3 %) och så även de ensamstående i jämförelse med de sammanboende föräldrarna (40 % vs 29.4 %). En högre andel av de föräldrar som blivit sjukskrivna eller arbetslösa under pandemin mådde sämre som en följd av pandemin i jämförelse med dem som inte blivit det (57.4 % respektive 44.5 % vs 27 %).

Professionellt stöd och behandling för psykisk ohälsa det senaste året

Av samtliga studiedeltagare var det 79 procent som inte behövt professionellt stöd eller behandling avseende psykisk hälsa (figur 3). Åtta procent hade haft behov av stöd men inte sökt. Ungefär var tionde förälder hade fått någon form av stöd som hjälpte. Det handlade oftast om medicinering eller samtal med psykolog. Det var få som begärt stöd men inte fått något (0,8 %) eller som haft stöd som inte hjälpte (1,3 %).

FIGUR 3. Föräldrarnas behov av professionellt stöd och behandling för psykisk ohälsa det senaste året (%).

Totalt 12,9 procent av föräldrarna rapporterade att de upplevt att det varit svårare att få tillgång till vård eller annat professionellt stöd avseende sin fysiska och psykiska hälsa under covid-19 pandemin.

Föräldrarnas alkoholbruk

AUDIT-C användes för att mäta riskbruk¹ av alkohol hos studiedeltagarna. Med riskbruk av alkohol menas en alkoholkonsumtion som kan innebära en förhöjd risk för alkoholrelaterade fysiska, psykiska samt sociala konsekvenser. Riskbruk kan både vara en hög genomsnittlig konsumtion och berusningsdrickande (Folkhälsomyndigheten 2022).

Av samtliga bedömdes 11,8 procent av föräldrarna ha ett riskbruk av alkohol. Det var en betydligt högre andel svenskfödda föräldrar som hade ett alkoholriskbruk i jämförelse med utrikesfödda föräldrar (13,5 % vs 5,2 %). Det var något fler män än kvinnor som hade ett riskbruk och även en högre andel ensamstående i jämförelse med sammanboende, men skillnaderna var inte signifikanta. Det fanns inga skillnader i riskbruk avseende föräldrarnas utbildningsnivå.

1. AUDIT-C består av tre frågor med fem svarsalternativ. Svarsalternativen på de tre frågorna kodades från 0 till 4 och summerades. Minsta poäng är 0 (de som aldrig druckit det senaste året) och max är 12. För kvinnor beräknades 4 eller högre som riskbruk och för män 5 poäng eller högre.

TABELL 4. Föräldrars alkoholvanor under covid-19 pandemin presenterat i procent.

	% (n)
Dricker ungefär som tidigare	71.9
Dricker i regel mer alkohol (vid ett och samma tillfälle) än tidigare	1.2
Dricker alkohol oftare än tidigare	7.4
Dricker i regel mindre alkohol (vid ett och samma tillfälle) än tidigare	6.6
Dricker alkohol mer sällan än tidigare	11.0

Majoriteten av föräldrarna (71.9 %) rapporterade att alkoholvanorna inte hade förändrats under pandemin (tabell 4). Mer än var tionde rapporterade att de drack mer sällan och närmare sju procent drack i regel mindre alkohol vid ett och samma tillfälle än tidigare. Drygt sju procent drack alkohol oftare än innan pandemin. Få konsumerade mer alkohol vid ett och samma tillfälle än tidigare (1.2 %). Det var totalt åtta studiedeltagare som drack både mer alkohol (vid ett och samma tillfälle) och oftare än innan pandemin. Bland de föräldrar som rapporterat att deras alkoholbruk ökat i volym eller frekvens under pandemin hade 37 procent ett riskbruk av alkohol utifrån AUDIT-C.

Föräldrarnas utsatthet för våld i nära relationer och våld under barndomen

För att mäta föräldrarnas utsatthet för våld i nära relationer har samma frågor använts som i studien "Våld och hälsa" som genomfördes 2012 där drygt 10 000 personer i åldrarna 18-74 år svarade (NCK 2014). Frågeinstrument inkluderade totalt sex frågor som fångar in både psykiskt och fysiskt våld utövat av en nuvarande eller tidigare partner (tabell 5). Vi har också lagt till en fråga om hur allvarligt föräldern upplevde våldet på en skala mellan ett och fem (inte alls allvarligt – mycket allvarligt). Fyra eller fem på skalan har definierats som att våldet upplevts som allvarligt eller mycket allvarligt.

TABELL 5. Andel som utsatts för olika former av psykiskt och fysiskt våld utövat av en nuvarande eller tidigare partner.

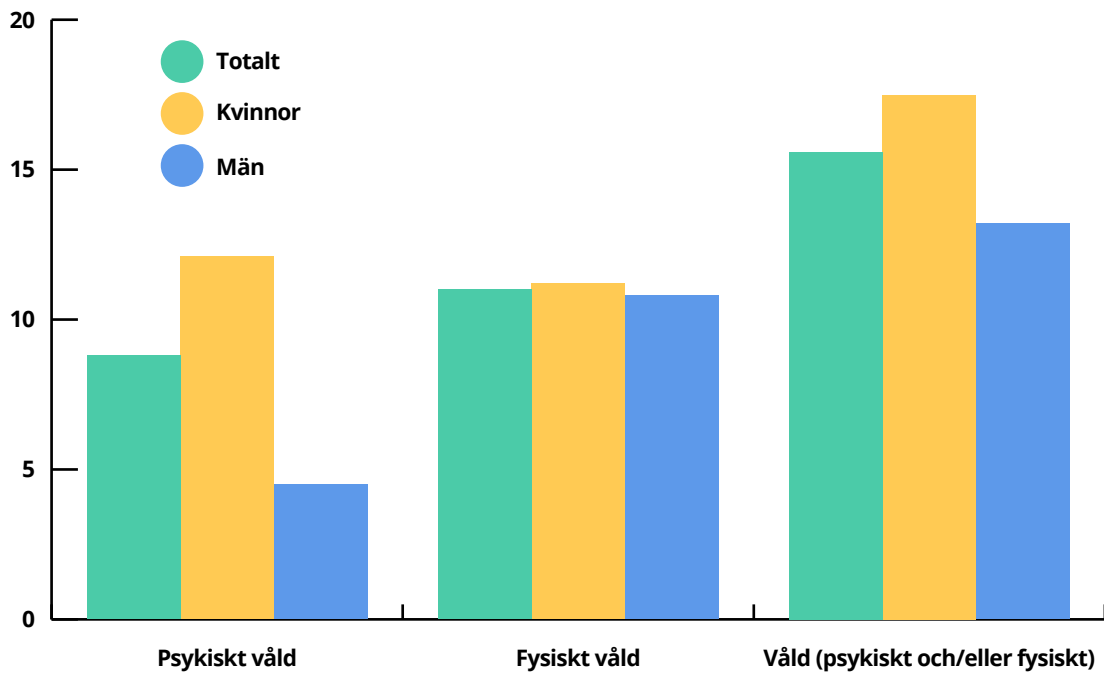
	Aldrig	Enstaka tillfällen	Upprepade tillfällen	Vet ej
Psykiskt våld¹				
Nedvärderat, förolämpat, förnedrat eller på annat sätt kränkt eller förtryckt dig med ord.	72.2	18.5	7.1	1.4
Dominerat och bestämt över dig, vem du får träffa, hur mycket pengar du får ha, när du får gå ut, vilka kläder du ska ha osv.	88.1	6.7	4.7	0.5
Hotat att skada sig själv eller barnen, att ta barnen och gå ifrån dig, att ha sönder dina värdefulla saker, att berätta för andra om sånt du vill hålla hemligt etc.	91.2	5.9	2.3	0.6
Hotat att skada dig med fysiskt våld.	92.9	4.8	1.8	0.4
Fysiskt våld²				
Slagit dig med öppen hand (örfil), dragit dig i håret, knuffat dig etc.	89.5	8.5	1.7	0.2
Slagit dig med knytnäve, något hårt föremål, sparkat dig, tagit stryptag.	96.0	2.4	1.2	0.4

¹ Psykiskt våld har definierats vid svarsalternativet "Upprepade tillfällen" på en eller flera av de fyra frågorna.

² Fysiskt våld har definierats vid svarsalternativen "enstaka tillfällen" och/eller "upprepade tillfällen" på en eller båda frågorna.

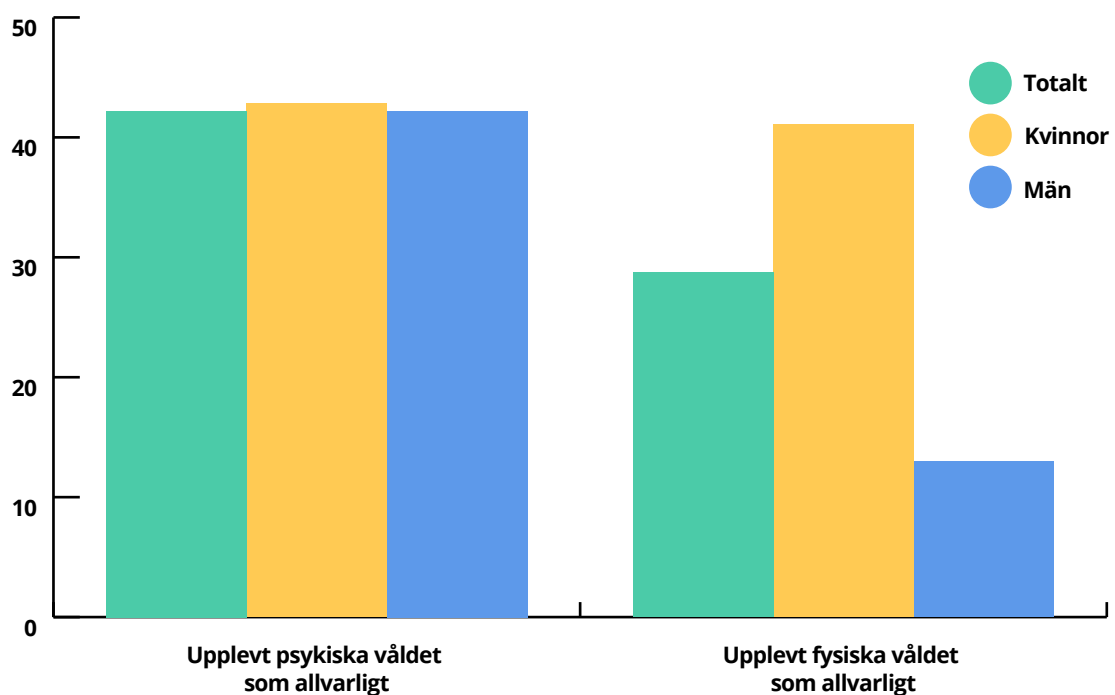
Totalt 15,6 procent av föräldrarna, 17,5 procent av kvinnorna och 13,2 procent av männen, hade varit utsatta för fysiskt och/eller psykiskt våld i nära relation (se figur 4, staplar till höger). En betydligt högre andel ensamstående föräldrar hade varit utsatta i jämförelse med sammanboende (49 % vs 13,6 %). De med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå rapporterade också utsatthet för våld i högre utsträckning än de med minst 3-årig högskola/universitetsutbildning (22,5 % vs 12,7 %). Även de med sämre ekonomi rapporterade i betydligt högre utsträckning att de varit utsatta för våld i jämförelse med dem med god ekonomi (31,2 % vs 13,8 %). Dessutom var det betydligt vanligare att de som varit utsatta för våld och övergrepp av en vuxen under barndomen också blivit utsatta för våld i nära relation i vuxen ålder i jämförelse med de som inte utsatts under barndomen (51,7 % vs. 13,1 %).

Totalt 8,8 procent, 12,1 procent av kvinnorna och 4,5 procent av männen, rapporterade att de blivit utsatta för psykiskt våld (figur 4). Totalt tre procent hade blivit utsatta för psykiskt våld under det senaste året. Psykiskt våld har definierats som att personen ska ha varit utsatt upprepade gånger för något av det psykiska våldet presenterat i tabell 5. Den vanligaste formen av psykiskt våld var att ha blivit nedvärderad, förolämpad, förnedrad eller på annat sätt kränkt eller förtryckt med ord. Av de personer som blivit utsatta för psykiskt våld upplevde totalt 42,2 procent att våldet var allvarligt eller mycket allvarligt och könsskillnaderna var inte särskilt stora (figur 5).

FIGUR 4. Andel som blivit utsatt för psykiskt och fysiskt våld, totalt och uppdelat på kön.

Det var elva procent av föräldrarna, 11.2 procent kvinnor och 10.8 procent män som rapporterade att de blivit utsatta för fysiskt våld av en partner någon gång. Majoriteten hade utsatts för mildare former av fysiskt våld vid enstaka tillfällen, men fyra procent hade utsatts för grovt våld. Det var något fler kvinnor som var utsatta för allvarliga former av våld och/eller systematiskt våld än män (4.1 % vs 3.1 %), men skillnaderna var inte signifikanta. Totalt 2.1 procent hade varit utsatta för fysiskt våld det senaste året. Det var stora könsskillnader gällande upplevelsen av hur allvarligt våldet var, där 41.1 procent av kvinnorna som var utsatta för fysiskt våld upplevde våldet som allvarligt eller mycket allvarligt i jämförelse med 13 procent bland männen (se figur 5).

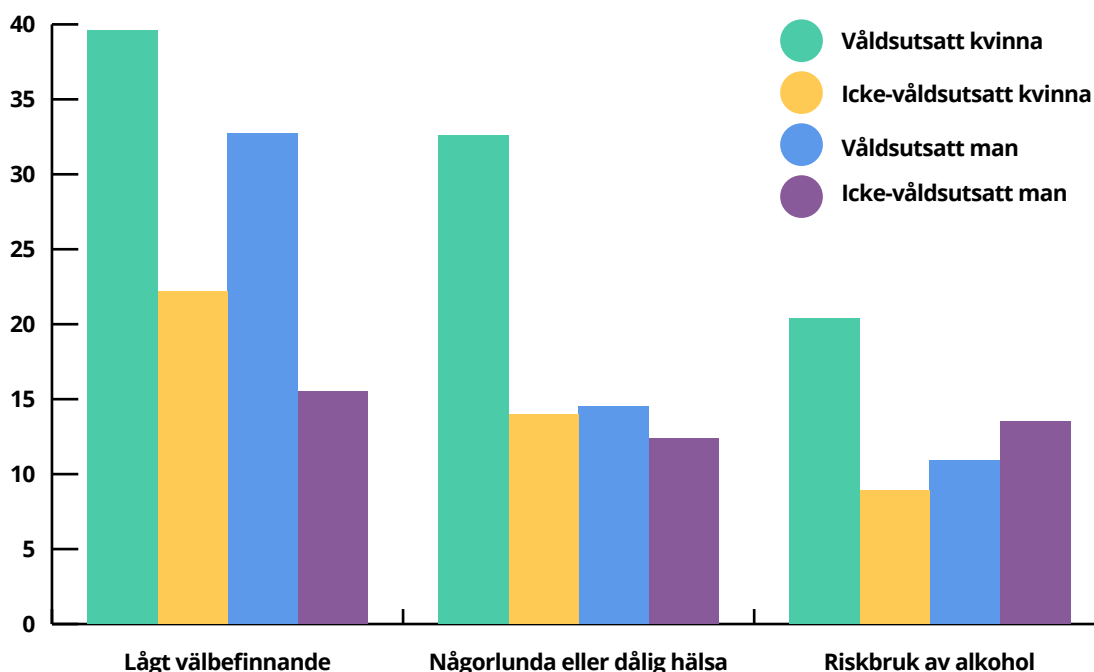

FIGUR 5. Föräldrarnas upplevelse av hur allvarligt det psykiska och fysiska våldet var fördelat på kön (%).

Drygt sex procent av föräldrarna uppgav att de själva blivit utsatta för fysiskt våld eller andra övergrepp av vuxna under barndomen. Detta var betydligt vanligare bland utrikesfödda föräldrar i jämförelse med svenskfödda (10.2 % vs 5.2 %). Det var också en betydligt högre andel föräldrar med gymnasieutbildning som högsta utbildning som utsatts för fysiskt våld eller övergrepp i jämförelse med de föräldrar som hade en högskoleutbildning (9.3 % vs 4.1 %). Föräldrar med sämre ekonomi hade också varit utsatta i större utsträckning i jämförelse med dem med god ekonomi (11.8 % vs 5.4 %).

Våldsutsatthet och hälsa

Kvinnor som varit utsatta för våld i nära relation hade betydligt lägre psykiskt välbefinnande, sämre allmänt hälsotillstånd och en högre andel hade ett riskbruk av alkohol i jämförelse med dem som inte varit utsatta (figur 6). För män var det inga signifikanta skillnader mellan de som varit våldsutsatta och de som inte varit utsatta när det gällde självskattat allmänt hälsotillstånd och riskbruk av alkohol. Sambandet mellan lågt psykiskt välbefinnande och våldsutsatthet gällde dock även för männen.

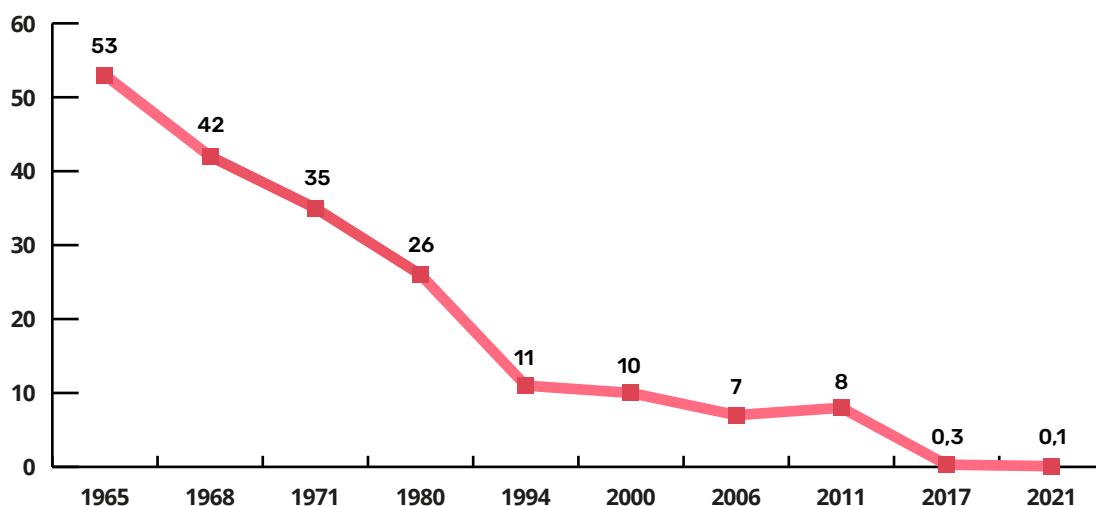
FIGUR 6. Andel med lågt välbefinnande, sämre självskattat allmänt hälsotillstånd och riskbruk av alkohol bland våldsutsatta kvinnor och män respektive icke-våldsutsatta kvinnor och män.

Föräldrarnas attityder till våld i uppfostran

Föräldrarna har fått frågan om vad de tycker är okej att göra som förälder om de blir arga på sitt barn, där alternativen att hota att slå ett barn och att ge örflar eller på annat sätt slå ett barn fanns med. Denna fråga har ingått i de tidigare kartläggningarna vilket möjliggör jämförelse över tid.

I stort sett alla föräldrar var emot fysiskt våld i uppfostran. Det var endast en förälder (0.1 %) som uppgav att det var okej att slå ett barn och två personer (0.2 %) uppgav att det var okej att hota att slå ett barn.

Figur 7 visar att föräldrars positiva attityder till fysiska bestraffningar av barn har minskat avsevärt över tid, framförallt mellan åren 1965 och 1994. Mellan åren 1994 och 2011 låg attityderna relativt stabilt. Den senaste föräldrastudien som genomfördes 2017 visade att de positiva attityderna till fysiskt våld i uppfostran (så kallad "aga") var mycket lågt precis som i denna undersökning.

FIGUR 7. Föräldrarnas positiva attityder till fysiskt våld i uppfostran. En jämförelse över tid. Källor: SIFO, SCB, SOU:2001, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Fysiskt och psykiskt våld samt försummelse av barnet

För att mäta fysiskt och psykiskt våld samt försummelse av barnet har det validerade instrumentet Parent-Child Conflict Tactics Scale (Straus et al. 1998) använts. Detta instrument har använts vid de tidigare kartläggningarna av uppfostran och våld, vilket möjliggör jämförelser över tid.

I denna studie rapporterade 23,6 procent av föräldrarna att de utsatt barnet för någon form av våld inklusive försummelse det senaste året. Nedan presenteras förekomst för varje form av våld.

Fysiskt våld

De olika formerna av fysiskt våld samt frekvens av våldet det senaste året framgår av tabell 6. Av föräldrarna rapporterade 4.5 procent att de hade använt fysiskt våld under det senaste året. Ytterligare 2.1 procent hade utsatt barnet för fysiskt våld tidigare, men inte under det senaste året. Knappt en procent (0.9 %) rapporterade att någon annan vuxen i familjen hade använt fysiskt våld mot barnet det senaste året. Föräldrarnas ekonomi, utbildningsnivå, kön, familjesituation och födelseland hade inget signifikant samband med fysiskt våld mot barnet. Bland de föräldrar som varit utsatta för våld i nära relationer var det procentuellt fler som utsatt sina barn för fysiskt våld det senaste året i jämförelse med de föräldrar som inte varit utsatta (7.6 % vs 4.0 %), men det låg precis under gränsen för vad som betraktas som statistiskt signifikant.

TABELL 6. Andel föräldrar som uppgav att de använt fysiskt våld under det senaste året eller tidigare.

	1-2 gånger (%)	3-10 gånger (%)	Mer än 10 gånger (%)	Har hänt tidigare (inte det senaste året)
Knuffat eller huggit tag i barnet ¹	8.9	2.8	0.6	0.6
Ruskat om barnet ¹	3.0	0.3	0	0.8
Kastat något på barnet	0.5	0.2	0	0.2
Bitit eller nypt barnet	0.8	0	0	0.3
Slagit eller klappat till barnet	0.4	0.1	0	0.4
Sparkat eller slagit barnet med knytnävarna	0.2	0	0	0.2
Försökt slå barnet med något slags föremål	0.2	0	0	0.2
Slagit barnet med något slags föremål	0.1	0	0	0.2

¹ Att ha utsatt barnet tre eller fler gånger under det senaste året har räknats som fysiskt våld i denna studie.

Bland de föräldrar som rapporterat att de utsatt barnet för fysiskt våld det senaste året hade 71.4 procent också utsatt barnet för annan form av våld det senaste året, oftast psykiskt våld.

Jämförelser över tid

I denna kartläggning har vi inkluderat knuffa, hugga tag i och ruska barnet som fysiskt våld (om det förekommit oftare än enstaka gånger) eftersom alla former av fysiska övergrepp är våld i enlighet med barnmisshandelsdefinitionen. I de tidigare studierna har vi inte inkluderat dessa former av fysiska övergrepp som våld. För att jämföra med tidigare år behövde vi exkludera knuffa, hugga tag i och ruska barnet. Då är förekomsten av fysiskt våld det senaste året 1.6 procent, vilket stämmer väl överens med förekomsten som framkom i den tidigare kartläggningen som genomfördes 2017 där 1.9 procent rapporterade fysiskt våld.

Som framgår av tabell 7 har alla former av fysiskt våld minskat kraftigt sedan 1980. Den stora minskningen var mellan åren 1980 och 2000. Det är framförallt det mildare fysiska våldet som sjunkit kraftigt. År 1980 rapporterade mer än var fjärde förälder (27,5%) att de slagit eller klappat till barnet. I denna studie var det 0.5 procent som rapporterade det. Avseende det allvarliga våldet (som att ha sparkat eller slagit barnet med knytnäve) var det även år 1980 relativt få föräldrar som rapporterade sådant våld mot barnet, (3.2 %) eller att ha slagit barnet med föremål (2.4 %). I denna studie rapporterar endast ett fåtal föräldrar att de utsatt barnet för allvarligt fysiskt våld.

TABELL 7. Andel föräldrar som uppgav att de använt olika former av fysiskt våld det senaste året - En jämförelse över tid mellan sex nationella studier riktade till föräldrar.

Typ av fysiskt våld	1980	2000	2006	2011	2017	2021
Kastat saker på barnet	3.6	0.6	1.3	0.6	1.0	0.7
Knuffat, huggit tag i, ruskat om	49.4	12.0	22.9	30.6	18.7	14.3
Slagit eller klappat till barnet	27.5	1.1	2.3	2.8	1.5	0.5
Sparkat, bitit, slagit med knytnävarna	3.2	0.2	0.2	0.4	0.2	0.2
Slagit barnet med föremål	2.4	0.1	0.4	0.4	0.2	0.1

Psykiskt våld

De olika formerna av psykiskt våld samt frekvens av våldet det senaste året framgår av tabell 8. Av föräldrarna uppgav 16.7 procent att de använt psykiskt våld mot barnet det senaste året. De vanligaste formerna av psykisk misshandel var att ha svurit åt barnet eller kallat barnet för dum, elak eller liknande flera gånger det senaste året (tabell 8). Förekomsten av psykiskt våld var betydligt högre bland svenskfödda än bland utrikesfödda föräldrar (18.8 % vs 7.8 %) och bland föräldrar som varit utsatta för våld i nära relationer i jämförelse med dem som inte hade det (26.2 % vs 14.9 %). Föräldrar som rapporterade lågt välbefinnande uppgav också i större utsträckning att de utövat psykiskt våld det senaste året jämfört med föräldrar med gott välbefinnande (22.7 % vs 14.9 %). Även bland föräldrar som hade ett riskbruk av alkohol var förekomsten av psykiskt våld högre i jämförelse med föräldrar som inte hade det (22.5 % vs 15.9 %), men låg precis under gränsen för vad som betraktas som statistiskt signifikant. Psykiskt våld hade inget samband med föräldrarnas kön, utbildningsnivå, ekonomi, civilstånd eller barnets kön eller funktionsnedsättning hos barnet.

TABELL 8. Andel föräldrar som uppgav att de använt psykiskt våld under det senaste året. Siffror följt av stjärna har definierats som psykiskt våld i denna studie.

	1-2 gånger (%)	3-10 gånger (%)	Mer än 10 gånger (%)	Har hänt tidigare (inte det senaste året)
Kallat barnet för dum, elak eller liknande	16.5	5.4*	1.7*	0.4
Förolämpat barnet	4.9	0.6*	0.1*	0.2
Svurit åt barnet	21.2	9.3*	2.7*	0.4
Hotat barnet med att lämna bort hen eller stänga ute barnet från hemmet	3.0	0.5*	0.1*	0.3
Kastat, sparkat på eller slagit sönder något inför barnet	7.8	1.3*	0	0.6
Hotat slå eller kasta något på barnet	0.7*	0.1*	0	0.2

Jämförelser över tid

Psykiskt våld mot barnet kan jämföras med de två tidigare kartläggningarna om våld som genomfördes 2011 och 2017. I den aktuella studien har dock två frågor lagts till ('svurit åt barnet' och 'hot om att lämna bort eller stänga ute barnet') som inte funnits med i de tidigare kartläggningarna. För att förekomsten av psykiskt våld ska bli jämförbar med tidigare år har dessa frågor exkluderats ur analysen. Då är förekomsten 8.4 procent vilket är lägre än år 2017 då förekomsten var 12 procent och år 2011 då förekomsten var 16.3 procent.

Försummelse

De olika formerna av försummelse samt frekvens av försummelsen det senaste året framgår av tabell 9. Totalt uppgav 8.2 procent av föräldrarna att de försummat barnet. Emotionell försummelse var mest förekommande där 4.4 procent av föräldrarna rapporterade att de tre eller fler gånger det senaste året varit så upptagna med egna problem att de inte visat barnet kärlek (tabell 9). Att ha lämnat barnet ensamt även fast en vuxen borde varit närvarande var näst vanligast. Det var få föräldrar som rapporterade att de inte haft möjlighet att se till att barnet fått tillräckligt med mat, inte tagit barnet till läkare när behovet funnits eller inte kunnat ta hand om barnet på grund av alkohol eller drogpåverkan.

TABELL 9. Andel föräldrar som uppgav att de försummat barnet det senaste året och tidigare. Siffror följt av stjärna har definierats som försummelse i denna studie.

Hur många gånger under de senaste 12 månaderna har du...	Ingen gång (%)	1-2 gånger (%)	3-10 gånger (%)	Mer än 10 gånger (%)	Inte det senaste året, men det har hänt tidigare (%)
...lämnat barnet ensamt hemma, även fast en vuxen borde funnits närvarande?	96.4	3.0*	0.2*	0.2*	0.1*
...varit så upptagen med egna problem att du inte visat barnet att du älskar honom/henne?	85.0	10.3	3.6*	0.8*	0.3
...inte haft möjlighet att se till att barnet fått tillräckligt med mat?	98.8	0.7*	0.2*	0.2*	-
...inte haft möjlighet att se till att barnet kommit till läkare när hon/han behövt det?	99.4	0.3*	0.3*	-	0.1*
...varit så full eller påverkad av andra droger att du inte kunnat ta hand om barnet?	99.2	0.6*	-	-	0.2*

Det fanns ett starkt samband mellan försummelse och dålig ekonomi. Bland föräldrarna med dålig ekonomi hade 16 procent rapporterat försummelse av barnet i förhållande till 7.4 procent bland föräldrar med god ekonomi. Försummelse av barnet var också mer förekommande när föräldern hade ett riskbruk av alkohol (14 %) i jämförelse med bland dem som inte hade ett riskbruk (7.3 %). Föräldrar som varit utsatta för våld i nära relationer rapporterade försummelse av barnet i större utsträckning än de som inte varit utsatta (11.9 % vs 7.0 %).

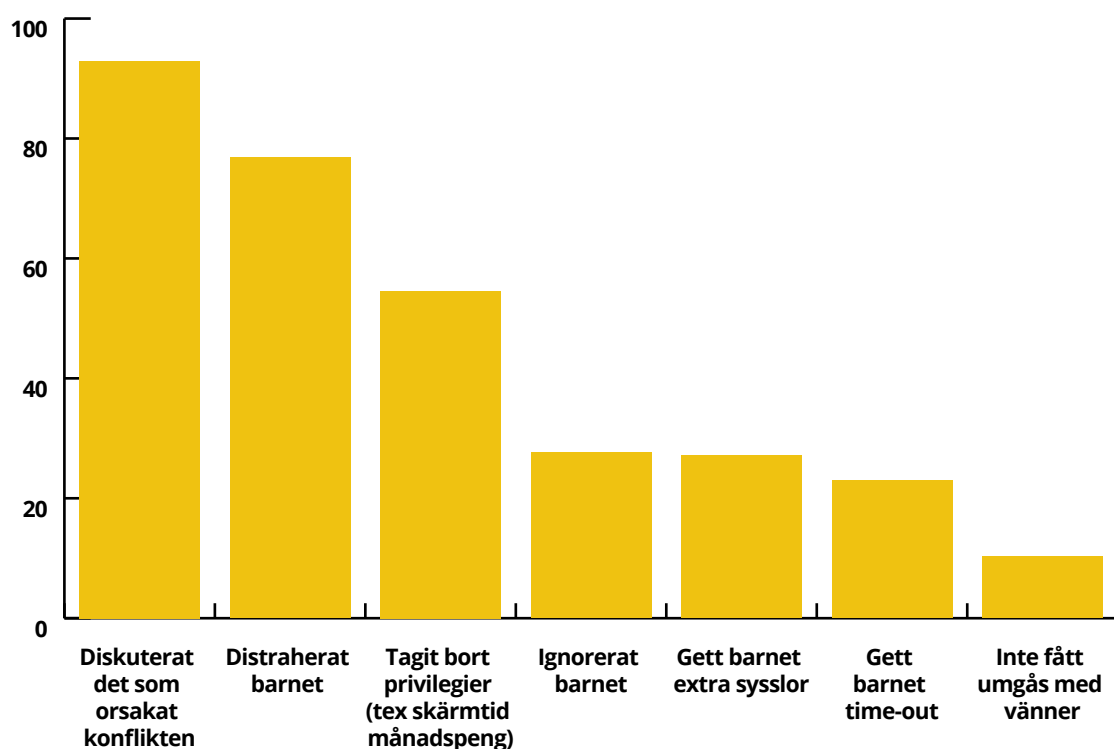
Föräldrarnas attityder till och bruk av olika konsekvenser för barnet vid konflikter

Föräldrarna har fått svara på vilka sanktioner de tycker är okej att ge om de blir arga på sitt barn. Föräldrars attityder till de olika sanktionerna framgår av tabell 10. Majoriteten av föräldrar tyckte att det var okej att hota med att förbjuda något, till exempel skärmtid, och ungefär var tredje fann det acceptabelt att dra in barnets vecko- eller månadspeng. Cirka var fjärde tyckte att det var rätt att ge barnet "time-out" vid en konflikt och knappt var femte tyckte att det var okej att förbjuda barnet att träffa kompisar. Mer än en fjärdedel tyckte inte att något av det som uppges i tabellen var acceptabelt.

TABELL 10. Andel som tyckte att följande sanktioner mot barnet är acceptabelt om föräldern är arg på sitt barn.

Typ av sanktion	%
Hota med att förbjuda något (t.ex. tid framför skärm/tv)	64.9
Dra in barnets vecko- eller månadspeng	34.4
Ge barnet "time-out" (t.ex. barnet får stå i ett hörn en viss tid eller vara ensam på sitt rum)?	24.0
Förbjuda barnet att träffa kompisarna (fysiskt eller över internet)	18.3
Inget av ovanstående är okej	26.1
Har ingen åsikt	1.8

I figur 8 framgår olika konsekvenser för barnet vid konflikter under det senaste året. De vanligaste strategierna var att diskutera med barnet om vad som orsakat konflikten och/eller att distrahera barnet. Drygt hälften hade tagit bort privilegier som skärmtid eller månadspeng som en konsekvens för barnet. Mer än en fjärdedel av föräldrarna hade ignorerat barnet, det vill säga inte svarat eller tilltalat barnet under en kortare eller längre period. Det var också mer än var fjärde förälder som hade gett barnet extra sysslor som en konsekvens vid konflikt. Nästan en fjärdedel hade gett barnet time-out det senaste året och det var vanligast att det skett vid enstaka tillfällen. Det var knappt tre procent som gett barnet time-out tio gånger eller fler det senaste året. Drygt var tionde förälder rapporterade att barnet inte fått umgås med vänner som en konsekvens vid konflikt.

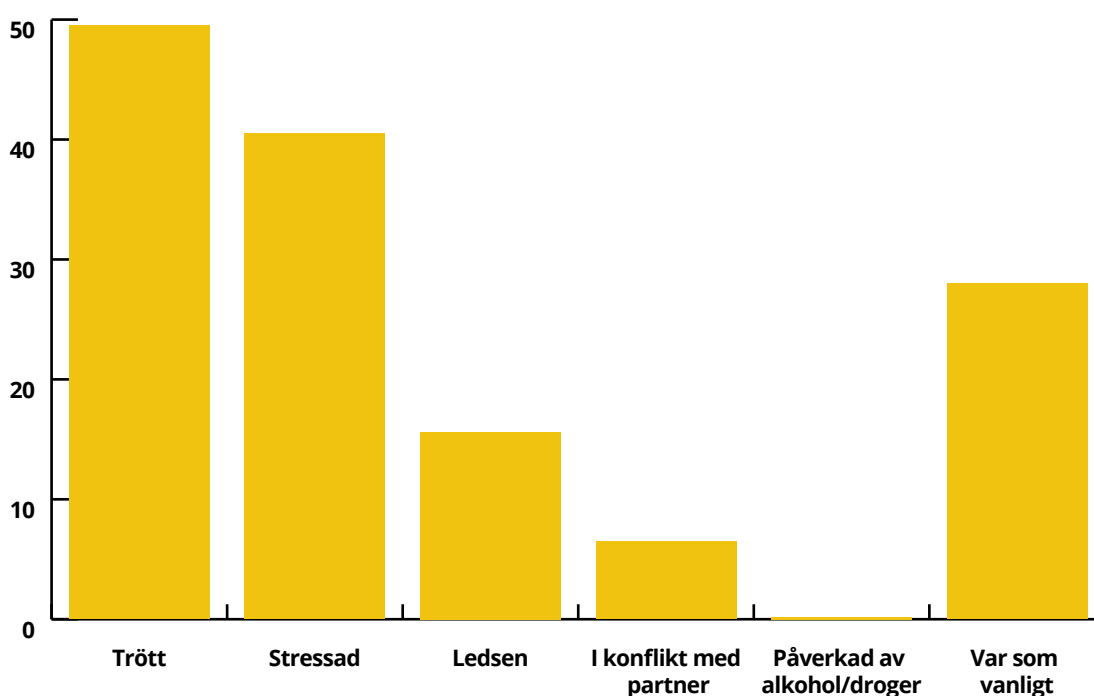

FIGUR 8. Förekomst av olika konsekvenser för barnet vid konflikter under det senaste året (%).

Trötthet, stress och nedstämdhet vid konflikt med barnet

I enkäten inkluderades en fråga om hur föräldern känt sig eller varit vid den senaste konflikten med barnet (figur 9). Hälften av föräldrarna rapporterade att de känt sig trötta vid den senaste konflikten med barnet och drygt 40 procent hade varit stressade. Drygt 19 procent hade varit stressade av barnet, 19 procent av sin arbetssituation och 17 procent rapporterade att de varit stressade av sin livssituation. Dessa olika orsaker till stress överlappade varandra.

Ungefär 16 procent av föräldrarna rapporterade att de varit ledsna vid den senaste konflikten med barnet och nästan sju procent hade varit i konflikt med partnern. Endast ett par personer hade varit påverkade av alkohol eller andra droger vid senaste konflikten med barnet. Totalt 28 procent hade varit som vanligt.

FIGUR 9. Hur föräldern känt sig eller varit i samband med konflikt med barnet (%).

Föräldraskap och stöd

Majoriteten av föräldrarna kände sig trygga i föräldrarollen (98,5%), som tabell 11 visar. Nästintill var femte förälder hade dock svårt att sätta gränser och regler för barnet och det rapporterades i betydligt större utsträckning av föräldrar med dålig ekonomi, ensamstående föräldrar och utrikesfödda i jämförelse med föräldrar med god ekonomi, sammanboende och svenskfödda föräldrar. Nästan en fjärdedel av samtliga föräldrarna hade svårt att hantera sitt barns starka känslor och detta var något som rapporterades i signifikant större utsträckning av föräldrar med dålig ekonomi än de med god ekonomi och utrikesfödda föräldrar i jämförelse med svenskfödda föräldrar. Det var också en större andel föräldrar till barn med funktionsnedsättningar som rapporterade det jämfört med övriga.

Var fjärde förälder hade svårt att hantera sina egna starka känslor och detta var särskilt utmärkande för föräldrar med dålig ekonomi där 37,9 procent rapporterade det i jämförelse med 21,8 procent bland dem med god ekonomi. Det fanns ett klart samband mellan svårigheter att hantera sina egna starka känslor och alla former av våld mot barnet; psykiskt, fysiskt och försummelse. Samma tydliga samband sågs också för svårigheter att hantera barnets starka känslor och våld.

TABELL 11. Studiepopulationens upplevelser av sitt föräldraskap (%).

Påståenden om föräldraskapet	Stämmer bra eller mycket bra %
Jag känner mig trygg i föräldrarollen	98.5
Jag har svårt att sätta gränser och regler för barnet	18.5
Jag har svårt att hantera mitt barns starka känslor	22.9
Jag har svårt att hantera mina egna starka känslor	23.1
Jag och barnets andra förälder tar lika stort ansvar när det gäller omsorg av barnet	86.7
Samarbetet med, och relationen till, den andre föräldern är en svårighet	11.2
Jag känner mig ensam i föräldrarollen (t ex. svårt att få avlastning, ingen att bolla föräldrafrågor med)	10.4
Jag har känslor av otillräcklighet som förälder	27.3
Jag har svårt med rutiner (gällande exempelvis läggning, måltider mm)	9.2
Jag vet vem jag ska kontakta för att få stöd i föräldraskapet	72.3

Majoriteten rapporterade ett jämställt föräldraansvar (86,7 %). Bland ensamstående var det betydligt färre, drygt hälften (52,1 %), som rapporterade att ansvaret gällande omsorg av barnet delades lika mellan föräldrarna. Även utrikesfödda kvinnor rapporterade i hög utsträckning ett ojämnt föräldraansvar för barnets omsorg. Så här skrev en pappa:

Mamman tar ett större ansvar för planering av fritidsaktiviteter, att införskaffa kläder och annat som barnen behöver samt att underhålla sociala relationer till släkt och vänner utanför familjen.

Drygt var tionde förälder rapporterade att samarbetet med den andra föräldern var en svårighet. Det rapporterades i högre utsträckning av ensamstående föräldrar, föräldrar med dålig ekonomi och utrikesfödda föräldrar än övriga. Var tionde förälder kände sig ensam i sitt föräldraskap och det var betydligt vanligare bland kvinnor, särskilt utrikesfödda, än bland män, och bland föräldrar med dålig ekonomi i jämförelse med dem med god ekonomi. Särskilt utmärkande var ensamstående föräldrar där drygt 40 procent kände sig ensamma i sitt föräldraskap. Drygt var fjärde förälder hade känslor av otillräcklighet i föräldraskapet, vilket var vanligare bland kvinnor än bland män, bland dem med dålig ekonomi och bland ensamstående i jämförelse med dem med god ekonomi och sammanboende föräldrar. Så här skriver en förälder i kommentarsfält under frågan:

Brottas med känslan av att aldrig riktigt räcka till för mitt barn. Försöker tänka i banorna av "good enough". Det innebar en stor livsomställning att bli förälder och det medförde mycket känslor att hantera.

Svårigheter med rutiner rapporterades av var tionde förälder och var vanligare bland ensamstående föräldrar och bland dem med dålig ekonomi samt bland utrikesfödda föräldrar i jämförelse med övriga. Så här skriver en förälder som kommentar:

Det blir ofta konflikter vid rutinsaker som läggning och lämning på skolan. Min partner och jag delar dock föräldraskapet jämställt. Vi är nog ganska dåliga på tydliga ramar tyvärr.

Majoriteten av föräldrarna hade kännedom om vilka de skulle kontakta för att få stöd i föräldraskapet, men det var ändå mer än var fjärde som inte visste vem de skulle kontakta för stöd.

Stöd för att hantera svårigheter i föräldraskapet

Majoriteten av föräldrar (77.6 %) rapporterade att de inte haft något behov av professionellt stöd för att hantera olika svårigheter i föräldraskapet. Ungefär var femte förälder rapporterade dock att de haft behov av professionellt stöd i föräldraskapet. Det rapporterades i betydligt större utsträckning av föräldrar som hade ett barn med funktionsnedsättning (50 %) i jämförelse med övriga föräldrar (17.6 %) och bland ensamstående i jämförelse med sammanboende (41.7 % vs 18.5 %). Kvinnor rapporterade att de hade behov av stöd i föräldraskapet i större utsträckning än män (24.1 % vs 14.1 %). De föräldrar som utsatt barnet för någon form av våld inklusive försummelse det senaste året rapporterade ett behov av föräldraskapsstöd i betydligt större utsträckning än de föräldrar som inte utsatt barnet för våld (34.5 % vs. 15.1 %).

Som tabell 12 visar var det knappt fyra procent av samtliga föräldrar som hade haft behov men inte sökt stöd och drygt en procent hade haft behov av stöd men visste inte till vem de skulle vända sig till. Knappt två procent hade begärt stöd och där utredning pågick. Det var 0.5 procent som begärt men inte fått något stöd. Elva procent hade fått stöd som hjälpt dem. Det handlade framför allt om stöd via barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och från barnavårdscentraler (BVC) genom föräldrautbildning och samtal med psykolog eller kurator samt familjerådgivning. En del föräldrar hade fått stöd genom föräldraskapsstödsprogram, framför allt ABC (Alla Barn i Centrum). Det var en procent som haft professionellt stöd som inte hjälpt.

TABELL 12. Behov och erfarenheter av professionellt stöd i föräldraskapet (%).

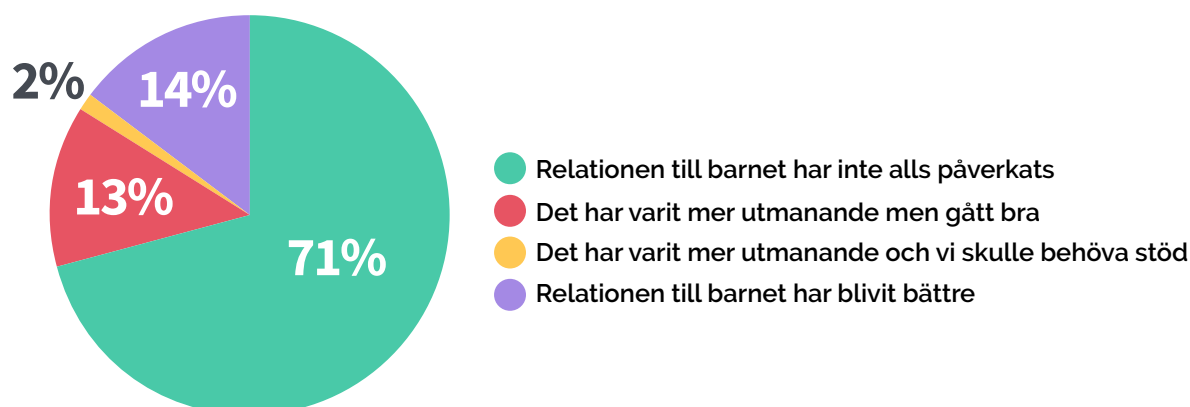
	%
Inget behov av stöd	77.6
Haft behov men inte sökt	3.6
Haft behov men vet inte vem de kan söka professionellt stöd hos	1.2
Begärt stöd, utredning pågår	1.6
Begärt stöd, men inte fått något	0.5
Haft stöd som hjälpt	11.4
Haft stöd som inte hjälpt	1.2

Av samtliga föräldrar var det 2,3 procent som upplevt att covid-19 pandemin gjort det svårare att få stöd i sitt föräldraskap. I kommentarsfältet som följde frågan var det några föräldrar som skrivit att öppna förskolan och föräldragrupper via BVC har hållit stängt under pandemin, vilket är anledningen till det bristande stödet.

Relationen till barnet under pandemin

Majoriteten av föräldrar (71 %) rapporterade att relationen till barnet inte alls påverkats av covid-19 pandemin (figur 10). Det var dock 13 procent som rapporterade att föräldraskapet varit mer utmanande på grund av olika anledningar, men att det trots allt gått bra. I fritextsvaren på öppna frågor uttryckte föräldrarna att restriktioner och isolering har varit mest utmanande under denna tid är. Det handlade om fritidsaktiviteter som blivit inställda, att barnet inte kunnat träffa sina mor- och farföräldrar eller sina kompisar. Föräldrarna uttryckte också att det har varit mycket mer "vobbande" på grund av strikta restriktioner kring förkylningssymtom. Så här beskrev en förälder:

Det har varit utmanande att ha mitt barn hemma från barnomsorgen även vid lättare förkylningar. Varken jag eller min man har möjlighet att vara hemma med sjukt barn utan får arbeta hemifrån. Det blir mycket skärm- och ensam lektid under dessa dagar och många timmar då vi försöker arbeta samtidigt som vårt barn pockar på uppmärksamheten. Det är oerhört stressande som förälder (både yrkesmässigt och emotionellt) och känns orättvist mot barnet.

FIGUR 10. Föräldrarnas rapportering om relationen till barnet förändrats under covid-19 pandemin (%).

Ungefär två procent av föräldrarna rapporterade att relationen varit mer utmanande och att de skulle behövt stöd. En förälder uttryckte följande:

Mitt barn har varit sjukt väldigt ofta. Hemma från förskolan i snitt en till två veckor i månaden sedan årsskiftet. Det har slitit mycket både på oss som familj, stress över frånvaro från jobb, splittrad uppmärksamhet mellan att försöka arbeta hemifrån med sjukt barn hemma. Dålig sömn. Vi söker hjälp och sjukvård åt barnet men förstår att mycket handlar om att "stå ut".

Det var 15 procent av föräldrarna som upplevde att relationen till barnet hade blivit bättre under pandemin. Föräldrarnas fritextsvar handlade nästan uteslutande om att de fått mer tid tillsammans med barnet och med familjen som helhet på grund av hemarbete eller korttidspermittering.

DISKUSSION

Attitydförändringar och minskat fysiskt våld i uppfostran över tid

Föräldrarnas svarsfrekvens har sjunkit med varje kartläggning som genomförts under 2000-talet vilket gör det osäkert att uttala sig om hur attityder och förekomst av våld har förändrats under det senaste decenniet. Det finns dessutom ett starkt tabu kring "kroppslig bestraffning" idag, vilket också kan göra att föräldrars rapporter är mindre pålitliga än när barn svarar anonymt om sina egna erfarenheter. På grund av det stora och skeva bortfallet i denna studie går det därmed inte att dra några säkra slutsatser om det skett några attitydförändringar eller minskat våld i förhållande till de tidigare kartläggningarna.

När tidigare kartläggningar jämförs över längre tid kan vi med större säkerhet säga att det skett en stor attitydförändring när det gäller fysiskt våld i uppfostran. År 1980 var mer än var fjärde förälder positiv till fysiskt våld i uppfostran till skillnad från sju procent år 2006, då kartläggningen som genomfördes hade god svarsfrekvens. I denna studie och den senaste kartläggningen rapporterar några enstaka personer att de är positiva till fysiska bestraffningar i barnuppfostran (Jernbro, Svensson, Landberg & Janson 2018).

Den minskade acceptansen för fysiskt våld över tid är sannolikt en följd av den debatt kring äga som har pågått sedan mitten av 1940-talet och som lett fram till den så kallade "anti-äga lagen" år 1979 samt den efterföljande intensiva informationskampanjen kring lagen. Sveriges ratificering av barnkonventionen som numera är lag kan också ha bidragit till ytterligare minskad acceptans av fysiskt våld i uppfostran.

Över tid ses också en minskning av fysiskt våld när förekomsten från de tidigare föräldrastudierna jämförs. Samma trend ses även i de nationella elevstudierna. I den senaste elevstudien rapporterade 14 procent att de varit utsatta för fysiskt våld av en förälder någon gång under hela sin uppväxt till skillnad från 35 procent år 1995 (Jernbro & Janson 2017). Utifrån resultat från både föräldra- och elevstudierna har minskningen av fysiskt våld dock inte varit särskilt stor under 2000-talet. Inte heller har det allvarliga fysiska våldet minskat särskilt över tid.

Psykiskt våld och emotionell försummelse är de vanligaste formerna av våld

Den vanligaste formen av våld som föräldrarna rapporterade är psykiskt våld. Tidigare studier har visat att just psykiskt våld upplevs särskilt allvarligt utifrån barnets perspektiv och kan ha stora konsekvenser för barns hälsa och utveckling (Jernbro, Eriksson & Janson 2010). Trots det har denna form av våld fått liten uppmärksamhet i förhållande

till fysiskt och sexuellt våld. Psykiskt våld är enligt agaförbudet olagligt, men ändå är många former av psykisk misshandel inte straffbart (Regeringskansliet 2022). Psykisk misshandel behöver uppmärksammas mer i det förebyggande arbetet.

Det är första gången som vi mäter försummelse i föräldrastudien. Försummelse kan dock vara problematiskt att definiera och mäta, då det är svårt att avgöra var gränsen går för ett tillräckligt gott föräldraskap. Försummelse kan också hänföras till samhället. Att inte ha möjlighet att ge sina barn tillräckligt med mat kan bero på att föräldrar inte har råd, vilket kan ses som en samhällelig försummelse där den strukturella ojämlikheten får påverkan på föräldraskapet. Denna typ av försummelse är dock relativt ovanlig i Sverige i jämförelse med många andra länder. I Sverige är den emotionella försummelsen vanligast (Jernbro & Janson 2017) och det visar även denna studie. Försummelse kan innebära allvarliga långvariga konsekvenser för barnet (Norman et al. 2012; Lucas & Jernbro 2014) och är också den form av våld som var starkast kopplad till multiutsatthet (Jernbro & Landberg 2020). Viktiga insatser för att förebygga försummelse är hembesök tidigt i barnets liv och föräldraskapsstöd (WHO 2006).

Föräldrars psykosociala problematik påverkar föräldraskapet

Tidigare studier har visat en tydlig koppling mellan föräldrars psykosociala problem och våld mot barnet. Psykisk sjukdom, alkoholmissbruk och kriminalitet är starkt kopplat till våld mot barn, även när hänsyn tas till andra bakgrundsfaktorer som ekonomi och födelseland (Jernbro & Landberg 2020). När flera psykosociala problem ackumuleras ökar risken för att ett barn ska fara illa. I denna studie hade föräldrarnas riskbruk av alkohol samband med försummelse och det var även vanligare med psykiskt våld mot barnet bland föräldrar med alkoholriskbruk.

Liksom tidigare studier (Janson, Jernbro & Långberg 2011; Jernbro & Janson 2017) visade den aktuella studien att en stor riskfaktor för både psykiskt våld och försummelse av barnet var föräldrarnas utsatthet för våld i nära relationer. Vi har dock inga uppgifter om våldet skett i nuvarande relation efter att barnet fötts, då det var få som rapporterade att våldet förekommit det senaste året. Kvinnorna i studien rapporterade våld i högre utsträckning än män, framförallt psykiskt våld. När det gällde fysiskt våld var könsskillnaderna inte så stora, vilket var förvånande. I den storskaliga befolkningsstudien "Våld och hälsa" (NCK 2014) var könsskillnaderna betydligt större där 14 procent av kvinnorna och fem procent av männen svarade att de varit utsatta för fysiskt våld. Skillnaderna kan bero på att åldrarna och utbildningsnivån på studiedeltagarna skiljer sig åt i de två studierna. När upplevelsen av allvarlighetsgraden mättes i den aktuella studien blev könsskillnader däremot tydliga då en betydligt högre andel kvinnor upplevde våldet som allvarligt i jämförelse med män. Det är därmed viktigt att mäta upplevelsen av allvarlighetsgrad av våld i studier.

Covid-19 pandemins påverkan på föräldraskapet

När det gäller covid-19 pandemins påverkan på föräldraskapet framkommer ingen entydig bild. Studien genomfördes hösten 2021 och frågorna om våld som föräldrarna svarade på gällde för det senaste året, vilket är under den tid som pandemin pågått och där restriktioner varit aktuella. På grund av bortfallet går det inte att uttala sig om pandemin påverkat förekomsten på nationell nivå. Utifrån de föräldrar som svarat ser vi ingen ökning av våld under denna period när vi jämför med den tidigare kartläggningen (Jernbro, Svensson, Landberg & Janson 2018). Det är dock troligt att de barn som redan lever i utsatthet och under svåra förhållanden fick det ännu sämre under pandemin (Socialstyrelsen 2021).

Majoriteten av föräldrarna i den aktuella studien upplevde inte att relationen till barnet hade förändrats under pandemin. En knapp tredjedel av föräldrarna tyckte dock att relationen hade påverkats av pandemin där hälften tyckte att det varit mer utmanande men att det gått bra. Det handlade framför allt om att restriktionerna gjort att barnet inte kunnat delta i fritidsaktiviteter eller att barnet varit tvungen att vara hemma från förskolan vid lindriga förkylningssymtom. Den andra hälften upplevde dock att relationen med barnet blivit bättre på grund av mer tid tillsammans i familjen. Detta går in linje med Svedin, Landberg & Jonsson (2021) som visade att var fjärde ungdom upplevde att de under pandemin hade större möjlighet att diskutera sådant som oroar dem med sina föräldrar. Drygt två procent av föräldrarna upplevde att covid-19 pandemin hade gjort det svårare att få stöd i sitt föräldraskap, vilket framförallt verkade bero på att öppna förskolan varit stängd och att barnhälsovården fått ställa in föräldragrupper under pandemin (SKR 2021).

Föräldraskapsstöd och jämställdhet viktigt i det förebyggande arbetet

Alla barn har rätt till goda uppväxtförhållanden och det är barnets föräldrar som har ansvar för att barnets behov tillgodoses genom hela uppväxten. Att stödja föräldrar i föräldraskapet genom barnets hela liv har lyfts internationellt och nationellt som en viktig del i det förebyggande arbetet mot våld (WHO 2016; Regeringen 2021). Det finns många olika aktörer i samhället som kan erbjuda stöd till föräldrar under barnets hela uppväxttid, såsom mödrahälsovården, barnhälsovården, förskola och skola.

I denna studie hade nästan en fjärdedel av föräldrarna svårigheter att hantera sina egna starka känslor i föräldraskapet och nästan lika många hade problem att hantera barnets starka känslor. Dessa svårigheter överlappade och hade ett starkt samband till fysiskt och psykiskt våld mot barnet, samt försummelse. Att lära sig att hantera sina egna och barnets starka känslor är därmed något många föräldrar behöver stöd i.

Det fanns relativt stora könsskillnader kopplat till föräldraskapet. Det var till exempel dubbelt så vanligt att kvinnor kände sig otillräckliga i sitt föräldraskap och det var betydligt

vanligare att kvinnor kände sig ensamma i föräldrarollen än bland män. Att främja jämställdhet och ett jämställt föräldraskap är därmed en viktig del i att gynna ett gott föräldraskap.

Ungefär var femte förälder rapporterade att de hade ett behov av professionellt föräldraskapsstöd. De som har barn med funktionsnedsättningar uttryckte störst behov av stöd. Det är därmed viktigt med både universellt föräldraskapsstöd och riktat stöd till föräldrar till barn med olika svårigheter samt till föräldrar med psykosocial problematik. Barnhälsovården har en viktig roll att stödja föräldrar i föräldraskapet. Utökade hembesöksprogram såsom Rinkebymodellen kan stötta föräldrar och fånga upp svårigheter som föräldrarna har i relation till sina barn. "BarnSäkert" är en annan modell inom barnhälsovården för att tidigt identifiera olika riskfaktorer hos föräldrarna såsom alkoholmissbruk, våld mellan vuxna i familjen och ekonomiska besvär, och hjälpa familjer med dessa problem tidigt i barnets liv. BarnSäkert är ett universellt arbetssätt som bygger på den amerikanska evidensbaserade modellen SEEK (a Safe Environment for Every Kid) (Dubowitz 2012). Studier har visat att metoden fångar upp de flesta föräldrar som har ekonomiska bekymmer, nedstämdhet, extrem stress och riskbruk av alkohol samt att dessa föräldrar erbjuds stöd utifrån sina behov (Engström & Lucas 2022).

Förskolor och skolor är också viktiga arenor där föräldrar kan få stöd på olika sätt. Dessa arenor kan vara lämpliga för att leverera universella och riktade föräldraskapsstödsprogram. I Uppsala har Triple-P (Positive Parenting Programme) levererats i flera av kommunens förskolor under många år vilket gett positiva resultat i form av förbättrad föräldraförmåga, minskad nedstämdhet och stress, färre partnerkonflikter hos föräldrarna samt positiva förändringar av beteendeproblem och kamratrelationsstärkande beteenden hos barnen (Dahlberg 2021). Några föräldrar i den aktuella studien nämner att föräldraskapsprogrammet ABC (Alla Barn i Centrum) har stärkt deras föräldraskap, vilket också annan forskning har visat (Ulfsdotter 2016). En skola i en kommun i Sverige testar nu att leverera ABC i skolan med goda resultat utifrån skolpersonalens upplevelser (Persson & Jernbro 2020).

De föräldrar som utsatt sina barn för våld, eller de föräldrar vars barn varit utsatta för våld av andra personer, behöver också stöd och behandling, vilket behandlas mer i rapporten "När ett barn varit utsatt för våld – föräldrars berättelser om våldets konsekvenser och vägen till stödinsats" (Thulin & Jernbro 2023).

Behov av fortsatt forskning

Det är viktigt att fortsätta undersöka föräldrars attityder till våld i uppfostran och förekomst av våld för att få en uppfattning om hur de allra yngsta barnen har det, de barn som inte själva kan svara på enkäter. På grund av det stora bortfallet i postenkätstudier med slumpmässigt urval så skulle fortsatta studier kunna genomföras via de arenor där föräldrar och deras barn vistas, till exempel förskolan eller barnvårdscentraler.

Det finns också ett behov av välgjorda studier för att utvärdera insatser för familjer där våld förekommer. Förutom effekten av insatsen behöver användbarheten samt familjers och behandlares upplevelser av att delta utvärderas (Leander, Axberg & Janson 2018). Det är av stor vikt att inkludera barns och ungas tankar och erfarenheter i utvärderingar.

REFERENSER

- Bech, P. (2012). *Clinical psychometrics*. Oxford: Wiley Blackwell.
- BRIS (2021). *Årsrapport 2020: Första året med pandemin – om barns mående och utsatthet*. BRIS Rapport 2021:1.
- Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). *Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic*. *Child Abuse & Neglect*, 110, 104699.
- Dahlberg, A. (2021). *Capturing and addressing preschool children's emotional and behavioural problems: Using parents', teachers' and children's perspectives*. Uppsala universitet: Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, CHAP. Doktorsavhandling.
- Dubowitz, H., Lane, W. G., Semiatin, J. N., & Magder, L. S. (2012). The SEEK model of pediatric primary care: can child maltreatment be prevented in a low-risk population?. *Academic pediatrics*, 12(4), 259-268.
- Engström, M. & Lucas, S. (2022). *BarnSäkert – slutrapport från forskningsstudien och blickar framåt*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Folkhälsomyndigheten (2022). *Alkohol, riskkonsumtion* [Internet]. Stockholm: Folkhälsomyndigheten; Hämtad 2022-09-15: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/fu-alkohol>
- Förenta nationerna (2022). *Globala målen för hållbar utveckling* [Internet]. Stockholm: Svenska FN-förbundet. Hämtad 2022-09-12: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>
- Gilbert, R., Spatz Widom, C., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). *Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries*. *The Lancet*, 373(9657), 68–81.
- Janson, S., Jernbro, C., & Långberg, B. (2011). *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige: en nationell kartläggning 2011*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Eriksson, U. B., & Janson, S. (2010). *Young adults' personal views on child abuse*. *Nordic Journal of Social Research*, 1(0).
- Jernbro, C. & Janson, S. (2017). *Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Landberg, Å. (2020). *Multiutsatta barn – Om barn som utsatts för flera typer av barnmisshandel*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Svensson, M., Landberg, Å., Janson, S. (2018). *Den bästa och svåraste uppgiften i Världen – Barnuppfostran och konflikthantering bland föräldrar i Sverige 2017*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

- Jernbro, C., Tindberg, Y. & Janson, S. (2022). *High risk of severe child abuse and poly-victimisation in families with parental substance misuse – results from a Swedish school-based survey*. *Child Abuse Review*, 31(3).
- Jones, L., Bellis, M.A., Wood, S., Hughes, K., McCay, E., Eckley, L., Bates, G., Mikton, C., Shakespear, T., & Officer, A. (2012). *Prevalence and risk of violence against children with disabilities: a systemic review and meta-analysis of observational studies*. *Lancet*, 380, 899-907.
- Lawson, M., Piel, M. H., & Simon, M. (2020). *Child maltreatment during the COVID-19 pandemic: consequences of parental job loss on psychological and physical abuse towards children*. *Child Abuse & Neglect*, 110, 104709.
- Leander, N., Axberg, U., & Janson, S. (2018). *SBU: Vägjorda studier behövs om insatser vid våld mot barn i familjen*. *Lakartidningen*, 115, E7EZ.
- Lucas, S. & Jernbro, C. (2014). *Försummelse av barn – ett försummat problem*. *Läkartidningen*, 111, 1–3.
- NCK (2014). *Våld och Hälsa - En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Uppsala: Nationellt Centrum för Kvinnofrid.
- Nehlin, C., Fredriksson, A., & Jansson, L. (2012). *Brief alcohol screening in a clinical psychiatric population: Special attention needed*. *Drug and alcohol review*, 31(4), 538-543.
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). *The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: a systematic review and meta-analysis*. *PLoS medicine*, 9(11), e1001349.
- Persson, L., Jernbro, C. (2021). *Universellt föräldraskapsstöd i förskola och skola - En kunskapsöversikt för åren 2010-2020*. Karlstads universitet.
- Regeringen (2021). *Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*. Dir. 2021:29. <https://www.regeringen.se/498f5c/contentassets/6cd47650711b4148a-7890600cef7ac53/kommittedirektiv-nationell-strategi-vald-mot-barn.pdf>
- Regeringskansliet (2018). *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd*. Socialdepartementet. Hämtad 2022-08-08: <https://www.regeringen.se/4a6017/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/en-nationell-strategi-for-ett-starkt-foraldraskapsstod-webb.pdf>
- Regeringskansliet (2022). *Straffansvar psykiskt våld*. Justitiedepartementet. Ds.2022:18.
- SKR (2021). *Covid-19-pandemins påverkan på barnhälsovården - Beskrivning av effekter och sammanfattning av lärdomar från pandemins första halvår*. Sveriges Kommuner och Regioner. Hämtad 2022-05-05: <https://vardgivare.skane.se/siteassets/5.-uppfoljning/rapporter-och-publikationer/covid-19-pandemins-paverkan-pa-barnhalsovarden-2021-skr.pdf>

- SOU 2001:72 (2001). *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda*. Socialdepartementet: SOU 2001:72.
- Socialstyrelsen (2021). *Effekter av covid-19 på anmälningar gällande barn till socialtjänsten*. Hämtad 2022-05-05: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-1-7155.pdf>
- Straus, M. A., Hamby, S. L., Finkelhor, D., Moore, D. W., & Runyan, D. (1998). *Identification of child maltreatment with the Parent-Child Conflict Tactics Scales: Development and psychometric data for a national sample of American parents*. *Child abuse & neglect*, 22(4), 249-270.
- Svedin, Jonsson & Landberg (2016). *Om barn med funktionsnedsättning i Sverige och deras utsatthet för våld och kränkningar*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Svedin, Landberg & Jonsson (2021). *Unga, sex & internet efter #Metoo - om ungdomars sexualitet och utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020/2021*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Thulin, J., Jernbro, C. (2022). *När ett barn varit utsatt för våld – föräldrars berättelser om våldets konsekvenser och vägen till stödinsats*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Ulfsdotter, M. (2016). *Evaluation of a Swedish universal health-promoting parenting program: effectiveness, cost-effectiveness and predictors*. Karolinska institutet: Inst för klinisk neurovetenskap. Doktorsavhandling.
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Hämtad 2022-05-05: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- WHO (2016). *Seven strategies for ending violence against children*. Hämtad 2022-08-23: <file:///C:/Users/carojern/Downloads/9789241565356-eng-1.pdf>

Bilaga 1 – Enkät till föräldrarna

Frågor om dig och familjen

1. Du som svarar på den här enkäten, vilken relation har du till barnet (se *vilket barn* vi menar i instruktionen i informationsbrevet)?

- Biologisk mamma
- Biologisk pappa
- Styvmamma/bonusmamma
- Styvpappa/bonuspappa
- Adoptivmamma
- Adoptivpappa
- Familjehemsmamma   —————>   *Hoppa till fråga 3*
- Familjehemspappa   —————>   *Hoppa till fråga 3*
- Annan vuxen vårdnadshavare (t.ex. mor- och farföräldrar): _____

2. Är du gift, sambo eller ensamstående?

- Ensamstående
- Gift/sambo med barnets andra biologiska förälder (eller adoptivförälder)
- Gift/sambo med någon annan än barnets andra biologiska förälder (eller adoptivförälder)

3. Hur gammal är du?

Jag är år

4. Hur gammalt är barnet?

Barnet är år

5. Är du själv eller din ev. make/maka/sambo född i ett annat land än Sverige?

- Nej
- Ja, jag
- Ja, min make/maka/sambo
- Ja, både jag och min make/maka/sambo

6. Vilken är din högsta slutförda utbildning? (sätt endast ett kryss)

- Ingen slutförd utbildning
- Grundskola
- Gymnasium, med yrkes-/praktisk inriktning
- Gymnasium, med teoretisk inriktning
- Folkhögskola eller Kvalificerad Yrkesutbildning (KY-utbildning)
- Universitets- eller högskoleutbildning kortare än 3 år
- Universitets- eller högskoleutbildning 3 år eller längre
- Annan utbildning, vilken? _____

7. Har du, under det senaste året, varit orolig för att pengarna inte ska räcka månaden ut?

- Stämmer bra
 Stämmer delvis
 Stämmer inte

8. Har du, under det senaste året, inte haft råd att köpa mat eller kläder som barnet behöver?

- Stämmer bra
 Stämmer delvis
 Stämmer inte

9. Under covid-19 pandemin, har något av följande hänt dig? Flera alternativ kan anges.

- Jag har blivit korttidspermitterad
 Jag har blivit varslad
 Jag har blivit arbetslös
 Jag har blivit sjukskriven
 Jag har avslutat min utbildning utan komplett examen
 Nej, jag har inte råkat ut för något av ovanstående

Frågor om din upplevda hälsa och ditt välbefinnande

10. Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

- Mycket bra
 Bra
 Någorlunda
 Dåligt
 Mycket dåligt

11. Har du någon långvarig sjukdom, besvär efter olycksfall, någon nedsatt funktion eller annat långvarigt hälsoproblem?

- Nej
 Ja, ange vad: _____

12. Hur har du har känt dig under de senaste 2 veckorna? Sätt ett kryss på varje rad

	Hela tiden	Mestadels av tiden	Mer än halva tiden	Mindre än halva tiden	Ibland	Aldrig
a) Jag har känt mig glad och på gott humör	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Jag har känt mig lugn och avslappnad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Jag har känt mig aktiv och kraftfull	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Jag har känt mig pigg och utvilad när jag vaknat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Mitt vardagsliv har varit fyllt av sådant som intresserar mig	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Utifrån de tidigare frågorna, i vilken utsträckning skulle du säga att covid-19 pandemin påverkat ditt välbefinnande?

- Inte särskilt, mår som vanligt (innan covid-19)
- Mår bättre än vanligt
- Mår något sämre än vanligt
- Mår mycket sämre än vanligt

Kommentarer: _____

_____

14. Har du fått professionellt stöd eller behandling för din psykiska hälsa under det senaste året?

- Nej; har inte haft behov
- Nej; haft behov men inte sökt
- Begärt stöd, utredning pågår
- Begärt stöd, men inte fått något
- Ja, har haft stöd som hjälpte.

Vad? _____

- Ja, har haft stöd som inte hjälpte.

Vad? _____

15. Hur ofta har du druckit alkohol de senaste 12 månaderna?

- Aldrig (gå vidare till fråga 18)
- En gång i månaden eller mer sällan
- 2-4 gånger i månaden
- 2-3 gånger i veckan
- 4 gånger i veckan eller mer

16. Hur många "glas" (se exempel nedan) drack du en typisk dag då du druckit alkohol under de senaste 12 månaderna?

- 1-2
- 3-4
- 5-6
- 7-9
- 10 eller fler

17. Hur ofta drack du sex "glas" (se ovan) eller fler vid ett och samma tillfälle under de senaste 12 månaderna?

- Aldrig
- Mer sällan än en gång i månaden
- Varje månad
- Varje vecka
- Dagligen eller nästan varje dag

18. Har dina alkoholvanor förändrats under covid-19 pandemin? Flera möjliga svarsalternativ

- Ja, jag dricker i regel *mer* alkohol (vid ett och samma tillfälle) än tidigare
- Ja, jag dricker alkohol *oftare* än tidigare
- Ja, jag dricker i regel *mindre* alkohol (vid ett och samma tillfälle) än tidigare
- Ja, jag dricker i regel alkohol *mer sällan* än tidigare
- Nej, jag dricker ungefär som tidigare

Frågor om allvarliga livshändelser inklusive våld

19. Har du någon gång i ditt liv upplevt någon av följande allvarliga händelser?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- En livshotande naturkatastrof
- Krigshandlingar
- Blivit tvungen att fly från ditt hemland
- Varit med om en allvarlig olycka
- Blivit allvarligt skadad
- Haft en allvarlig eller livshotande sjukdom
- Varit närvarande när någon familjemedlem eller vän dog, blev allvarligt sjuk eller skadad
- Haft alkohol- drog- spel eller läkemedelsberoende
- Blivit slagen eller utsatt för andra övergrepp som barn (av någon vuxen)
- Sett någon bli allvarligt skadad eller dödad
- Någon annan allvarlig händelse, ange vad:
- Jag har aldrig varit med om något av ovanstående

20. Har det, under ditt vuxna liv, hänt att din partner eller tidigare partner gjort något av följande?

	Aldrig	Ja, vid enstaka tillfälle	Ja, vid upprepade tillfällen	Vet ej
a) Nedvärderat, förolämpat, förnedrat eller på annat sätt kränkt eller förtryckt dig med ord	☐	☐	☐	☐
b) Dominerat och bestämt över dig, vem du får träffa, hur mycket pengar du får ha, när du får gå ut, vilka kläder du ska ha etc	☐	☐	☐	☐
c) Hotat att skada sig själv eller barnen, att ta barnen och gå ifrån dig, att ha sönder dina värdefulla saker, att berätta för andra om sånt du vill hålla hemligt etc.	☐	☐	☐	☐

Om aldrig på samtliga frågor, gå till fråga 23

21. Hur allvarligt anser du att händelserna var?

- 1: Inte alls allvarliga   2   3   4   5: Mycket allvarliga
-

22. Har du utsatts för något av det ovanstående under det senaste året?

- Aldrig
- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid upprepade tillfällen
- Vet ej

23. Har det, under ditt vuxna liv, hänt att din partner eller tidigare partner gjort något av följande?

	Aldrig	Ja, vid enstaka tillfälle	Ja, vid upprepade tillfällen	Vet ej
a) Hotat att skada dig med fysiskt våld	☐	☐	☐	☐
b) Slagit dig med öppen hand (örfil), dragit dig i håret, knuffat dig etc	☐	☐	☐	☐
c) Slagit dig med knytnäve, något hårt föremål, sparkat dig, tagit stryptag	☐	☐	☐	☐

Om aldrig på samtliga frågor, gå till fråga 26

24. Hur allvarligt anser du att händelserna var?

- 1: Inte alls allvarliga   2   3   4   5: Mycket allvarliga
-

25. Har du utsatts för något av det ovanstående under det senaste året?

- Aldrig
- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid upprepade tillfällen
- Vet ej

Frågor om ditt barn, barnuppfostran och föräldraskapsstöd

26. Har ditt barn någon kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning?

- Nej, mitt barn har ingen kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning
- Ja, mitt barn har följande sjukdom/ar eller funktionsnedsättning/ar (ange vilka/vilken på raden):

.....

27. Här följer några påståenden om dig och ditt barn. Hur har det varit de senaste 6 månaderna?

Kryssa för det alternativ som stämmer bäst.

	Alltid eller oftast	Ibland	Sällan eller aldrig
a. Du berömmar ditt barn när han/hon har gjort något bra	☐	☐	☐
b. Du berömmar/bekräftar ditt barn utan någon speciell orsak	☐	☐	☐
c. Du läser för ditt barn eller uppmuntrar till läsning	☐	☐	☐
d. Du är med barnet och deltar i aktiviteter (t.ex. lek, bad, bio, gymnastik, sång, läsläsning, spelar spel etc.)	☐	☐	☐
e. Ditt barn kommer till dig för tröst eller stöd/hjälp när han/hon är ledsen eller orolig	☐	☐	☐
f. Du visar med ord och handlingar att du älskar honom/henne	☐	☐	☐
g. Du har tydliga gränser och regler för ditt barn	☐	☐	☐
h. Du låter ditt barn vara med och bestämma och planera saker	☐	☐	☐

28. Vad av följande påståenden stämmer in på ditt föräldraskap?

Vad stämmer in på dig? Sätt ett kryss på varje rad	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt
a) Jag känner mig trygg i föräldrarollen	☐	☐	☐	☐
b) Jag har svårt att sätta gränser och regler för barnet	☐	☐	☐	☐
c) Jag har svårt att hantera mitt barns starka känslor	☐	☐	☐	☐
d) Jag har svårt att hantera mina egna starka känslor	☐	☐	☐	☐
e) Jag och barnets andra förälder tar lika stort ansvar när det gäller omsorg av barnet	☐	☐	☐	☐
f) Samarbetet med, och relationen till, den andre föräldern är en svårighet	☐	☐	☐	☐
g) Jag känner mig ensam i föräldrarollen (t ex. svårt att få avlastning, ingen att bolla föräldrafrågor med)	☐	☐	☐	☐
h) Jag har känslor av otillräcklighet som förälder	☐	☐	☐	☐
i) Jag har svårt med rutiner (gällande exempelvis läggning, måltider mm)	☐	☐	☐	☐
j) Jag vet vem jag ska kontakta för att få stöd i föräldraskapet	☐	☐	☐	☐

Kommentarer: _____

_____

29. Vilka av följande saker tycker du är okej att göra som förälder om man blir arg på ett barn?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Hota med att förbjuda något (t.ex. tid framför skärm/tv)
- Dra in barnets vecko- eller månadspeng
- Ge barnet "time-out" (t.ex. barnet får stå i ett hörn en viss tid eller vara ensam på sitt rum)?
- Förbjuda barnet att träffa kompisarna (fysiskt eller över internet)
- Hota med att slå barnet
- Ignorera barnet (inte svara eller tilltala barnet under en kortare eller längre tid)
- Ge örfilar eller på annat sätt slå barnet
- Inget av ovanstående är okej
- Har ingen åsikt

30. Alla föräldrar och barn hamnar då och då i små eller stora konflikter med varandra. Det kan bero på motstridiga viljor, att barnet gjort något utan föräldrarnas tillåtelse eller att man bara inte har kommit överens. Vad man då gör i dessa situationer varierar mellan olika tillfällen och/eller mellan olika personer. Det beror också på barnets ålder och/eller en rad andra omständigheter.

Hur många gånger under de <u>senaste 12 månaderna</u> har du i konflikt med barnet...	Ingen gång	1-2 gånger	3-10 gånger	Mer än 10 gånger	Inte det senaste året, men det har hänt tidigare
a) distraherat barnet, försökt göra något annat?	☐	☐	☐	☐	☐
b) förklarat för barnet varför något är fel?	☐	☐	☐	☐	☐
c) diskuterat om det som orsakade konflikten?	☐	☐	☐	☐	☐
d) kramat ditt barn tills problemet konflikten var över?	☐	☐	☐	☐	☐
e) Ignorerat barnet (inte svarat eller tilltalat barnet under en kortare eller längre tid)	☐	☐	☐	☐	☐
f) tagit bort något av barnets privilegier (tex skärmtid, vecko- eller månadspeng)?	☐	☐	☐	☐	☐
g) inte låtit barnet träffa kompisar?	☐	☐	☐	☐	☐
h) gett barnet extra sysslor/saker att göra (t.ex. städa sitt rum)?	☐	☐	☐	☐	☐
i) gett barnet "time-out" (t.ex. barnet får stå i ett hörn en viss tid eller vara ensam på sitt rum)?	☐	☐	☐	☐	☐
j) kallat barnet för "dum", "elak", "lat" eller liknande saker?	☐	☐	☐	☐	☐

k) hotat barnet med att du ska lämna bort honom/henne eller stänga ute barnet från hemmet	☐	☐	☐	☐	☐
l) svurit åt barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
m) skrikit åt eller skällt på barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
n) förolämpat (förlöjligat eller förnedrat) barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
o) kastat, sparkat på eller slagit sönder något inför barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
p) hotat slå eller kasta något på barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
q) kastat något på barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
r) knuffat eller huggit tag i barnet	☐	☐	☐	☐	☐
s) ruskat om barnet	☐	☐	☐	☐	☐
t) bitit eller nypt barnet	☐	☐	☐	☐	☐
u) slagit eller klappat till barnet?	☐	☐	☐	☐	☐
v) sparkat eller slagit barnet med knytnävorna?	☐	☐	☐	☐	☐
w) försökt slå barnet med något slags föremål?	☐	☐	☐	☐	☐
x) slagit barnet med något slags föremål?	☐	☐	☐	☐	☐

31. Det kan hända saker i livet som kan påverka omvårdnaden om barnet, till exempel problem med ekonomin eller personliga problem.

Hur många gånger under de <u>senaste 12 månaderna</u> har du...	Ingen gång	1-2 gånger	3-10 gånger	Mer än 10 gånger	Inte det senaste året, men det har hänt tidigare
lämnat barnet ensamt hemma, även fast en vuxen borde funnits närvarande?	☐	☐	☐	☐	☐
varit så upptagen med egna problem att du inte visat barnet att du älskar honom/henne?	☐	☐	☐	☐	☐
inte haft möjlighet att se till att barnet fått tillräckligt med mat?	☐	☐	☐	☐	☐
inte haft möjlighet att se till att barnet kommit till läkare när hon/han behövt det?	☐	☐	☐	☐	☐
varit så full eller påverkad av andra droger att du inte kunnat ta hand om barnet?	☐	☐	☐	☐	☐

32. Har ditt barn blivit slagen eller utsatt för fysiska bestraffningar av annan vuxen i familjen de senaste 12 månaderna?

- Nej, aldrig
- Vid enstaka tillfällen
- Många gånger
- Vet inte

33. Om du bara tänker på hur det var senaste gången du och barnet hade en konflikt, hur var du eller hur kände du dig då?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Jag var trött
- Jag var ledsen
- Jag var påverkad av alkohol, droger eller läkemedel
- Jag var stressad av barnet
- Jag var stressad av min arbetssituation
- Jag var stressad av min allmänna livssituation
- Jag var i konflikt med barnets andra förälder
- Jag var i konflikt med min sambo/maka/make (om annan än barnets förälder)
- Jag var inget av detta, utan bara som vanligt
- Jag kommer inte ihåg

34. Upplever du att relationen till ditt barn har förändrats av covid-19 pandemin?

- Nej, inte alls
- Ja, det har varit mer utmanande, men vi har klarat det bra. Beskriv gärna mer:

Ja, det har varit mer utmanande och vi skulle behöva stöd. Beskriv gärna mer:

Ja, relationen har blivit bättre. Beskriv gärna på vilket sätt

35. Har du någonsin fått professionellt stöd för att hantera olika svårigheter i föräldraskapet?

- Nej; har inte haft behov
- Nej; haft behov men inte sökt
- Nej; haft behov men vet inte vem jag ska söka professionellt stöd hos
- Begärt stöd, utredning pågår
- Begärt stöd, men inte fått något
- Ja, har haft stöd som hjälpte. Vad/aktör?

Ja, har haft stöd som inte hjälpte. Vad/aktör?

Kommentarer: _____

_____

_____

36. Har du upplevt att det varit svårare att få tillgång till vård eller annat professionellt stöd avseende din egen hälsa (fysisk, psykisk), barnets hälsa eller stöd avseende föräldraskapet under covid-19 pandemin? Flera möjliga svarsalternativ

- Ja, när det gäller min egen hälsa
- Ja, när det gäller barnets hälsa
- Ja, när det gäller stöd i föräldraskapet
- Nej, jag har inte upplevt någon skillnad i tillgång till vård och stöd under pandemin
- Vet inte, då jag inte haft något behov av vård eller stöd under covid-19 pandemin

Kommentarer:

Tack för att du svarade på enkäten!

Om du vill delge oss ytterligare synpunkter finns det plats att skriva nedan:

Information om stöd

Om du känner att du behöver stöd i föräldraskapet eller är orolig för ditt barn kan du vända dig till någon av följande:

Barnavårdscentralen som ditt barn tillhör eller **skolans elevhälsa**

Socialtjänsten i din kommun – Du hittar kontaktuppgifter på din kommuns webbplats

Info om vad socialtjänsten kan hjälpa till med:

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2016-4-5.pdf>

Föräldralinjen (Mind)

Tel: 020-85 20 00

För mer info: <https://mind.se/hitta-hjalp/foraldralinjen/>

BRIS Vuxentelefon

Tel: 077-150 50 50

För mer info: <https://www.bris.se/for-vuxna/start/bris-vuxentelefon/>

Kvinnofridslinjen - nationell stödtelefon för dig som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld eller är anhörig.

Tel: 020-50 50 50

FÖRÄLDRASKAP, VÅLD OCH STÖD

EN NATIONELL KARTLÄGGNING 2022

Carolina Jernbro & Johanna Thulin

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har på uppdrag av regeringen genomfört en enkätundersökning om föräldraskap, våld och stöd riktad till ett nationellt slumpmässigt urval av föräldrar i Sverige. Av 4000 tillfrågade föräldrar var det 985 föräldrar som har svarat på frågor om våld mot sitt barn inklusive försummelse, partnervåld, attityder till våld i uppfostringssyfte samt frågor om ekonomi, hälsa och föräldraskap. De har även svarat på frågor om covid-19 pandemin påverkat deras föräldraskap.

Resultaten visar att föräldrars positiva attityder till fysiska bestraffningar av barn har minskat avsevärt över tid. I denna studie uppgav endast en förälder att det var okej att slå ett barn och två personer rapporterade att det var okej att hota att slå ett barn. Nästan var fjärde förälder uppgav dock att de utsatt barnet för någon form av våld inklusive försummelse det senaste året. Psykiskt våld och emotionell försummelse var de vanligaste formerna av våld. Vidare visar resultaten att cirka 16 procent av föräldrarna, majoriteten kvinnor, hade varit utsatta för fysiskt och/eller psykiskt våld i nära relation.

Resultaten visar också att majoriteten av föräldrarna kände sig trygga i föräldrarollen, men var femte upplevde ett behov av professionellt stöd i sitt föräldraskap. En knapp tredjedel av föräldrarna uppgav att relationen till barnet hade påverkats av pandemin där hälften tyckte att det varit mer utmanande, främst på grund av restriktionerna som gjort att barnet inte kunnat delta i fritidsaktiviteter eller att barnet varit tvungen att vara hemma från förskolan vid lindriga förkylningssymtom. Den andra hälften uppgav att relationen med barnet blivit bättre på grund av mer tid tillsammans i familjen.

Alla barn har rätt till goda uppväxtförhållanden och det är barnets föräldrar som har ansvar för att barnets behov tillgodoses genom hela uppväxten. Att stödja föräldrar i föräldraskapet genom barnets hela liv är en viktig del i det förebyggande arbetet mot våld.

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse med uppdrag att stödja metod- och kunskapsutveckling i syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta situationer. Vårt arbete utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) och fokuserar på att öka kompetensen hos professionella som möter barn, genom att utveckla och sprida kunskap från forskning och praktik. Vi ger bland annat anslag till barn- och ungdomsforskning, driver egna utvecklingsprojekt, anordnar konferenser och seminarier samt ger ut böcker i aktuella frågor.

Läs mer om oss på www.allmannabarnhuset.se